

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

17 СНЕЖНЯ —

Методыка ансамбля... адсутнічае
С. 12 — 13

Цэгла для замяшчэння імпарту: мінус 2 еўра ад цагліны
С. 3, 10 — 11

Магілёў: развітанне з Культурнай сталіцай
С. 3, 12

Балет на DVD: каму рынак саступаем?
С. 7

БЕЛАРУСКАГА

Чаму шараговія музейшчыкі не заўжды за мадэрнізацыю?
С. 6

КІНО

Колькі гадоў плакату?
С. 14

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Тыя інфармацыйныя нагоды, якія апошнія месяцы спараджае ўрочышча Курапаты, бянтэжаць ужо самі на сабе. Не тое гэта месца, каб пастаянна прыгадваць пра яго ў "скандальнай хроніцы". Але жарсці пакуль не сунімаюцца. Наадварот, пасля таго, як Навукова-метадычная рада па пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь ухваліла прапановы па праекце зон аховы гэтага помніка спадчыны, эмацыйная хваля дасягнула апагею. Увага грамадскасці прыкутая пераважна да чатырох летніх дамкоў, чый юрыдычны статус змяніўся на іх карысць: раней яны былі, нібыта, па той бок закона, цяпер апынуліся ўжо па гэты, прычым усё вырашаюць літаральна некалькі метраў. Але... каб толькі тымі хаткамі абмяжоўваліся ўсе праблемы гісторыка-культурнай каштоўнасці першай катэгорыі!

"Вендэта" дзеля вендэты

Працяг — на старонках 4 — 5

"Колер ночы" па версіі Гаўрылы Вашчанкі

Г.Вашчанка. "Зданы Гальшанскага замка".

Афіцыйна

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка павіншаваў калектыў Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь з 80-годдзем з дня заснавання ўстановы.

Прэзідэнцкай бібліятэцы — 80 гадоў!

"Развіццё гэтай установы непарыўна звязана са станаўленнем беларускай дзяржавы. Яна заўсёды уносіла важкі ўклад у бібліятэчна-бібліяграфічнае забеспячэнне дзейнасці дзяржаўных органаў, навукоўцаў і спецыялістаў, спрыяючы вырашэнню найважнейшых народнагаспадарчых задач", — гаворыцца ў віншаванні.

Як адзначыў Кіраўнік дзяржавы, сёння гэтая бібліятэка з'яўляецца найбуйнейшым інфармацыйным цэнтрам Беларусі ў сферы кіравання, палітыкі, эканомікі, права і іншых грамадскіх навук, які валодае ўнікальнымі фондамі і электроннымі рэсурсамі, даступнымі ўсім грамадзянам нашай краіны.

Прэзентацыя

Пачатак — Гутэнберг, працяг — Скарына

Да 31 снежня у Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі экспануецца ўнікальны асобнік факсімільнага "Бібліі" Гутэнберга з прыватнай замежнай калекцыі.

Выстаўка прымеркавана да 560-годдзя выдання знакамітай 42-радкавай Бібліі, якое сёлета адзначаецца ва ўсім свеце. Акцыя папярэднічае 500-й гадавіне пачатку выдавецкай дзейнасці Францыска Скарыны, шырокае святкаванне якога запланавана на 2017 год.

Факсімільна выканана па арыгінале, які захоўваецца ў Епархіяльным музеі ў польскім горадзе Пельплін. Усяго такіх копіяў было зроблена 198. У праекце супольна працавалі навукоўцы Польшчы, Германіі і Японіі.

П.В.

Рэпарцёрскі марафон

Місія (пера)выканана!

Культурны Мінск праводзіў мяне ў дарогу песнямі выканаўцы Жэкі. Усе дзве з паловай гадзіны ў маршрутцы, якая везла мяне ў культурны Магілёў, гучалі кампазіцыі расійскага шансанье — прыблізна, усе 217 трэкаў. Так што прыбыў я ў горад у належным тонусе. Папярэдняй настрой магла б мая прысутнасць на адкрыцці памятнага знака "Магілёў — культурная сталіца Беларусі і СНД 2013 года" каля тамтэйшага гарвыканкама. Але ж уліўся я ва ўрачыстасці з нагоды закрыцця акцыі на дзень пазней — 9 снежня. І амаль адразу са згаданай вышэй маршруткі — на бал: на прыём у Гарадскую ратушу.

Культурная сталіца з эканамічным эфектам

Старшыня гарвыканкама Уладзімір Цумараў адзначыў там, што наданне ў 2013-м Магілёву статусу Культурнай сталіцы Рэспублікі Беларусь і Садружнасці Незалежных Дзяржаў дазволіла перайсці гораду на якасна новы ўзровень правядзення мерапрыемстваў у сферы культуры, рэалізаваць шматлікія творчыя пачынанні і наватарскія ідэі. А таксама статус стаў дадатковым брэндам, умацаваў сувязі не

толькі на ўзроўні гарадоў але і краін, пазітыўна паўплываў на актывізацыю знешнеэканамічнай дзейнасці. Уладзімір Цумараў нагадаў пра найбольш трэндавыя мерапрыемствы праекта, паведаміўшы, якая дапамога ў яго рамках была аказана ўстановам культуры і як іх прадстаўнікі ўспраўлялі горад на фестывалях і конкурсах.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, які выступіў следам, у прыватнасці, выказаў падзяку Эльвіры Доля — намесніку выканаўчага дырэктара Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва краін — удзельніц СНД, абыграўшы яе прозвішча ў тым сэнсе, што фінансавая доля МФГС у праекце была досыць адчувальнай.

Стаўшы з нядаўня часоў фанатам лічбаў, пасля заканчэння прыёму я папрасіў Эльвіру Рафікаўну агучыць тую самую долю. Ды суразмоўца ў адказ нават паскардзілася на тое, што доля магла б быць і большай. Урэшце, павялічваюцца фінансаванне абавязкова будзе. Эльвіра Доля нават працытавала вядомы радок з песні гурта "Наўтылус Пампіліус" — "связанные одной целью", але ў станоўчым кантэксце: маўляў, на падзеях, якія вядуць да збліжэння народаў Садружнасці, эканоміць не варта...

Працяг рэпартажа і здымкі з урачыстасцей у Магілёве, чытайце на старонцы 12.

Аб'ява*

Установа адукацыі **"Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"** аб'яўляе конкурс на замашчэнне пасад прафесарска-выкладчыцкага складу:

- загадчык кафедры скульптуры;
- загадчык кафедры кінатэлеаператарства;
- дацэнт кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў;
- дацэнт кафедры скульптуры;
- дацэнт кафедры малюнка, жывапісу, скульптуры;
- старшы выкладчык кафедры малюнка, жывапісу, скульптуры.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

Акрэдытацыя

Новы статус

Упершыню беларуская грамадская арганізацыя атрымала акрэдытацыю пры UNESCO.

Як адзначыла загадчык аддзела Інстытута культуры Беларусі, эксперт ад нашай краіны ў Міжурадавым камітэце UNESCO па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны Ала Сташкевіч, на 8-й сесіі гэтага Міжурадавага камітэта, што завяршылася ў сталіцы Азербайджана Баку, было акрэдытавана ўсяго дванаццаць няўрадавых грамадскіх арганізацый з усяго свету. Сярод іх і айчынае Студэнцкае этнаграфічнае таварыства — як арганізацыя, што спрыяе захаванню і папулярнасці нематэрыяльнай культурнай спадчыны на нацыянальным і міжнародным узроўні.

Акрэдытацыя ў UNESCO адкрывае для Студэнцкага этнаграфічнага таварыства шырокае магчымасці ўдзелу ва ўсіх міжнародных акцыях, звязаных з дзейнасцю па захаванні нематэрыяльнай спадчыны. Згодна з Міжнароднай канвенцыяй аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, усе акрэдытаваныя няўрадавыя арганізацыі выконваюць кансультацыйныя функцыі пры Міжурадавым камітэце і запрашаюцца да аналізу і ацэнкі намінацый у Спісы Канвенцыі, перыядычных дакладаў ад краін — удзельніц Канвенцыі. Акрамя таго, іх прадстаўнікі ўдзельнічаюць ва ўсіх сесіях Міжурадавага камітэта UNESCO па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны і на канферэнцыях акрэдытаваных няўрадавых арганізацый.

Акрэдытаваныя арганізацыі таксама могуць разлічваць на фінансавую дапамогу UNESCO ў рэалізацыі сваіх праграм і праектаў, звязаных з захаваннем і распаўсюджваннем ведаў пра нематэрыяльную спадчыну.

Кожны са штогадовых справаздачных канцэртаў лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі меў свае асаблівасці. Сёлетні, названы "Мары, якім наканавана спраўдзіцца", стаўся тэматычным, азорным высокай рамантыкай, узнёслымі словамі вядучых.

На жаль, на сцэне панавалі паўзмрок, з-за чаго і твары артыстаў "хаваліся", і калекцыя адзення студэнткі Акадэміі мастацтваў Валянціны Няборскай не магла быць ацэнена напоўніцу. Толькі не думайце, што Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр, на сцэне якога выступалі маладыя артысты, вырашыў эканоміць электраэнергію. Наадварот, усе намагаліся зрабіць, як найлепей. Працавалі над праграмай такія спрактыкаваныя і таленавітыя творцы, як рэжысёр Ніна Осіпава, уганараваная спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, і мастак Веніямін Маршак. Заднік сцэны і кулісы ўвесь час упрыгожваліся відэапраекцыямі — нахштат таго, як гэта робіцца на "Славянскім базары ў Віцебску". Але там — святлодыёдныя экраны, а ў тэатры іх няма, і каб на тым відэа было штосьці бачна, патрабавалася хаця б прыглушанае асвятленне.

Мара пра

Што ж да удзельнікаў канцэрта, дык нумары былі рознымі не толькі па жанрах, стылях, але і па ўзроўні выканання. Некаторыя лаўрэаты конкурсаў мінулых гадоў, падобна на тое, за гэты час ніколі не дадалі ў сваім майстэрстве, а мастацтва, у тым ліку эстраднае, такога не даруе.

Акадэмічныя нумары выконваліся бездакорна. Тое ж фартэліянае трыа Акадэміі музыкі захапіла ідэальным пачуццём ансамбля. Але відэа, што суправаджала іншую класіку, часам папросту перашкаджала. Той жа Піліп Змушко з Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры БДАМ іграў Паланэз Г.Вяняўскага ледзь не лепей за самых знакамітых скрыпачоў свету, а на экране — камера "вандравала" па асобных элементах вялізнай-вялізнай скрыпкі, і гэтак "падаражжа", цікавае само па сабе, перашкаджала слухачу засяродзіцца на музыцы, быццам вымушаючы ўспрымаць яе "фонам" да выявы. Але ж былі і папраўдзе трапныя спалучэнні! Вельмі паэтычным атрымаўся пачатак канцэрта. Уступ да песні "Я мару" Аляксандры Няхай суправаджаўся застылай "скульптурнай кампазіцыяй", героі якой ажывалі, і спевы аздабляліся ўвасобленымі ў танцы буслікамі, матылькамі, мульчымым відэа. Але далейшай паэтычнасці часам перашкаджалі такія тэхнічныя моманты, як перасоўванне раяля, расстаўленне крэслаў, пультаў. Сцэна тэатра не такая вялікая, як у віцебскім Амфітэатры, і тут уся гэтая "тэхналогія", не схаваная за супераслонай, надта кідалася ў вочы.

Удалымі былі танцавальныя нумары. Ансамбль танца "Равеснік" Палаца культуры прафсаюзаў здзіўляў высокім прафесіяналізмам, які значна перавышаў узрост удзельнікаў. Ансамбль кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў — беражлівым захаваннем і развіццём традыцый. У гэтым калектыве сёлета цалкам змяніўся склад: на месцы выпускнікоў навучальнай установы прыйшлі першакурснікі. І яркая кампазіцыя, створаная былой выхаванкай БДУКіМа Кацярынай Духовіч пад кіраўніцтвам Святланы Гуткоўскай ды паказаная на дзяржспіцы ў якасці дыпломнай працы, зайграла новымі фарбамі.

На жаль, ні ў праграмцы, ні ў аб'явах вядучых не былі пазначаны іншыя харэографы і пастаноўшчыкі. А той жа "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага вядомы ў безлічы версій. Навучэнцы Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа выконвалі Адажыя з яго ў варыянце паводле Васіля Вайнонэна, але зразумелі гэта не ўсе.

Але самым, бадай, узрушальным момантам стаўся фінал, калі на сцэну выйшаў Канцэртны аркестр Уладзіміра Перліна. Навучэнцы гімназіі-каледжа пры БДАМ ігралі папулярную музыку: аперэтаную, фрагмент з рок-оперы "Ісус Хрыстос — суперзорка". Але тое, з якімі дакладнымі штрыхамі, тонкай музычнасцю і творчым палётам выконваўся цудоўны Параграф на тэмы Імрэ Кальмана, таленавіта напісаны Вальтэрам Мнацканавым, магло лічыцца майстар-класам (ці, у адпаведнасці з тэматыкай канцэрта, мараі) для аркестра Музычнага тэатра.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Валерыя КАЛІСТРАТАВА

Канцэртны аркестр Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры БДАМ на чале з заслужаным артыстам краіны Уладзімірам Перліным.

Пярвана Мырадава і навучэнцы Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа.

Справаздачны канцэрт

Ансамбль танца "Равеснік".

Дар'я Кудрыцкая.

Мары

Аляксандра Няхай.

Аляксандра Дзенісеня.

Удзельніца Ансамбля акардэаністаў "Туці".

Вакальны ансамбль "Лагода" Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў.

Трэба абмеркаваць!

Чаму беларусы не цікавяцца культурным кантэнтам у Інтэрнэце?

На сеціўнай прасторы адзін з найбуйнейшых рэсурсаў прадставіў рэйтынг пошукавых запытаў беларусаў за бягучы год. Паводле спісу, найбольшую цікавасць чытачоў выклікалі, у прыватнасці, падзенне метэарыта ў Чалябінску, афрыканская чума свіней, папаўненне ў сям'і Пугачовай і падзеі ў Сірыі ды Паўночнай Карэі, Чэмпіянат свету па хакеі 2014 года. Культурная ж тэматыка чытацкім попытам карыстаецца ў значна меншай ступені. Мяркуючы па запых, мінскія гастролі "Cirque du Soleil", знаходжанне ў Мінску крыжа Андрэя Першазваннага і адкрыццё дэльфінарыя ў Брэсце — самыя цікавыя культурныя і калякультурныя падзеі 2013-га. З чым звязаны высокі інтарэс беларусаў да замежных канфліктаў, інтрыг ды разводаў і нізкі да культурнага жыцця, айчыннага ў прыватнасці? Ці можна арганізаваць інтэрнэт-асяроддзе такім чынам, каб пераарыентаваць карыстальніцкую ўвагу з "жоўтай" інфармацыі на падзеі культурнага характару?

Юрый ЗІСЕР, старшыня агульнага сходу ўдзельнікаў ТАА "Тут Бай Медыя" (tut.by), заснавальнік УП "Надзеіныя праграмы":

— У адрозненне ад традыцыйных медыя, колькасць людзей, якія адкрылі тую ці іншую навіну ў Інтэрнэце, паддаецца дакладнаму падліку. Дык вось: і па лічбах tut.by інтарэсы карыстальнікаў Сеціва мала адрозніваюцца ад трэндаў у традыцыйных медыя: катастрофы, пажары, крыміналы, свецкая хроніка. Хіба мы бачым па тэлевізары нешта іншае? Людзей цікавіць у першую чаргу тое, што можа пагражаць іх жыццю, здароўю і дабрабыту. Гэта фізіялогія.

На другім месцы — эканоміка і палітыка. Культурна ж традыцыйна знаходзіцца ў ар'ергардзе інтарэсаў, як любая чалавечая патрэба вышэйшага парадку. Вядома, горка гэта ўсведамляць, глядзячы, як добрыя і прыстойныя людзі, выдатныя працаўнікі, абыякавыя да культуры і абсалютна не разбіраюцца ў ёй. Дый саміх культурных падзей і навін у нас мала. Аднак наракаць на гэта так жа бессэнсоўна, як здзіўляцца, чаму не ва ўсіх людзей абсалютны музычны слых і не ўсе ў юнацтве складалі вершы. Унутранае імкненне чалавека да культуры — талент душы, дадзены не кожнаму. Зрабіць з гэтым нічога нельга, паколькі ён — індывідуальная ўласцівасць асобы. Калі ўявіць сабе інфармацыйную плынь, якая складаецца выключна з навін культуры, а паміж імі стаіць адна навіна пра авіякатастрофу — 80 % людзей азнаёмяцца толькі з ёй і прапусцяць астатнія.

Навязаць чалавеку культуру немагчыма. Таму галоўная задача культурна-адукацыйных устаноў і медыя — забяспечыць доступ да лепшых дасягненняў нацыянальнай і сусветнай культуры тым людзям, якіх гэта тэма сапраўды цікавіць.

Антон БАРАНАЎ, член Беларускага саюза мастакоў, член Беларускага саюза дызайнераў, кіраўнік уласнай дызайн-студыі:

— Panem et circenses! З часоў Ювенала мала, што змянілася. Пошукавыя запыты цалкам адлюстроўваюць рэальныя інтарэсы карыстальнікаў. Гэтыя інтарэсы фарміруюцца пад уплывам асяроддзя. Галоўны інструмент яго — тэлевізар (ён жа манітор), які перастаў інфармаваць і тлумачыць. "Святая" скрыня ў чырвоным куце толькі забяўляе і адцягвае ад побытавых праблем. Адсюль — "гарачая" цікавасць да канфліктаў, інтрыг, разводаў і "надзея" на метэарыт! Радуе ўжо тое, што праверка латарэйных білетаў не ўвайшла ў дзясятку запытаў!

Думаю, мала мець інфармацыю пра выстаўкі, канцэрты, тэатры ў Інтэрнэце. Трэба валодаць цікавасцю і жаданнем. Хто шукае — той знаходзіць досыць усяго аб культурных падзеях, каб штодня весці багемны лад жыцця, nataляючы культурны голад.

Немагчыма прыцягнуць увагу да культуры штучна. Яна можа быць засвоена толькі ў якасці навакольнага свету, асяроддзя пражывання. Мяркую, немагчыма жыць у Рыме ці ў Мілане і рабіць нешта брыдкае, нястыльнае, бо — там мастацтва атачае чалавека на кожным кроку, і гэта з'яўляецца нормай. Для змены культуры ўсяго грамадства павінны прайсці пакаленні, а пачаць змены можна ўжо сёння, проста зараз — з самога сябе! Замест нібыта разумнай цытаты на фоне заходу або "коцікаў" размясціце ў сацыяльных сетках карціну Караваджа; замест Міхайлава слухайце "The Rolling Stones" або "The Beatles"; замест чаравікаў на рынку купіце якасныя — яно таго варта!

Занатавала Вольга НАВІЦКАЯ

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77,

альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце

на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kultura_by!

Імпартазамышчэнне — тэма ў беларускай эканоміцы не новая, але ад гэтага не менш злавядзенная. Што і казаць, нашошта пераплачваць замежным вытворцам, калі можна і ў сваёй краіне зрабіць якасны і канкурэнтаздольны прадукт. Гэта датычыцца як пральных машын ды іншай бытавой тэхнікі, так і музычных інструментаў, спецыялізаванага абсталявання для устаноў культуры, рэстаўрацыйных матэрыялаў для аднаўлення помнікаў нашай спадчыны. З апошняй катэгорыі у пераліку неабходных у імпартазамышчэнні тавараў да апошняга часу сітуацыя была патавая: набываць за мяжой тыя ж цагляны, зробленыя па аўтэнтчных тэхналогіях, па дзясятку еўра за аложку не дазваляў бюджэт. Выкарыстоўваць жа айчынныя сучасныя вырабы для такой адказнай справы як рэстаўрацыя ўнікальных помнікаў архітэктуры ў большасці выпадкаў не дазваляла сумленне і здаровы сэнс.

Праекты развіцця

Цэгла з Юрскага перыяду танней за замежную

Столінскі рэцэпт імпартазамышчэння: мінус два еўра ад кошту цагляны для рэстаўрацыі

Выправіць сітуацыю паспрабавалі на Гарынскім камбінаце будаўнічых матэрыялаў, які нядаўна наладзіў вытворчасць рэстаўрацыйнай цэгля, што вылучаецца не толькі адмысловай формай, але і можа захоўваць свае ўласцівасці стагоддзямі. Што з гэтага атрымалася, высветліў карэспандэнт "К", які на свае вочы пазнаёміўся з працамі працэсам выпуску прадукту, запатрабаванага на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны краіны.

Дабрацца да прадпрыемства, якое знаходзіцца ў пасёлку Рэчыца досыць проста — са Століна туды пралягае гарадскі аўтобусны маршрут. Ад канцавога прыпынку — якія тры крокі да галоўнага будынку прадпрыемства, дзе і адбылася гаворка з намеснікам дырэктара па маркетынгу Гарынскага камбіната Валерыем Ястрэмскім.

Эканомія ў еўра

Як аказалася, пытанне арганізацыі вытворчасці на прадпрыемстве керамічнай рэстаўрацыйнай цэгля, па словах Валерыя Леанідавіча, абмяркоўвалася цягам апошніх двух гадоў. Першая ж партыя ўнікальнага для айчыннай вытворчасці прадукту выйшла з канвеера ўсяго два з паловай месяцы таму.

Калі казаць пра адрозненні ад вытворчасці звычайнай цэгля, то, найперш, яна вылучаецца нестандартнымі, павялічанымі памерамі. Так, вага адной такой цагляны складае 6670 грамаў, а яе памеры — 273 x 128 x 90 мм. І гэта пры тым, што тэхналагічная лінія прыстасавана пад вытворчасць прадукта стандартных памераў. У выніку, давялося пайсці на рызыкоўны крок: шмат што самастойна дарабляць і мяняць абсталяванне. Самае ж галоўнае — ствараць зусім іншы рэжым абпальвання і сушкі. Таму цягам некалькіх месяцаў супрацоўнікі камбіната праводзілі навуковыя эксперыменты.

Пра эканамічную мэтазгоднасць выпуску айчыннай цэгля для рэстаўрацыі, а таксама пра тое, чаму мала вучняў у мясцовай школе ганчароў, **чытайце на старонках 10 — 11.**

Дзяжурны па нумары

Вітаўт недзе заблукаў...

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
рэдактар аддзела газеты "Культура"

У Рагачове адкрылі чатырохмятровы помнік згушчонцы. Здавалася б — выдатна! Першая ў свеце "скульптурная кампазіцыя, прысвечаная згушчонаму малаку". Рэгіянальны брэнд! Незвычайная тэхніка выканання: мазаіка ў шкле і, як падкрэсліў аўтар работы Глеб Отчык, падобнага ў экстэр'еры яшчэ не выкарыстоўвалі. Здаецца, усё мае права і месца быць, але штосьці мяне прымушае паразважаць над гэтай тэмай...

І мроіцца мне, як далей пачнуць "расці" ў нашых абласных ды раённых цэнтрах скульптурныя кампазіцыі падобнага кшталту: помнік глыбоцкай згушчонцы (пакуль жа паставілі толькі рагачоўскай), аршанскай тушонцы, кобынскаму кансервану зялёнаму гарошку... Мяркую, што спакуса ўвекавечыць свой фірменны прадукт з'явілася цяпер у многіх прадпрыемстваў. Ці нават так: ідэя даўно саспявала, а тут і прэцэдэнт з'явіўся.

З іншага боку, узнаўляю ў памяці іншыя прыклады нядаўняй гарадской скульптуры. Помнік Цмоку ў Лепелі, Студэнту ў Мінску, герой "Залатога цяляці" Ільфа і Пятрова Шура Балаганаў у Бабруйску... Што і казаць, на каларытных персанажаў нашы гарады пабагацелі: Шапалікі ў сталіцы, Агурок — у Шклове, Бабёр (нават два) — у Бабруйску, Станцыйны наглядчык — у Магілёве, Гномы — у Гомелі, Камандзіровачны — у Лідзе, Сантэхнік — у Баранавічах, Доктар Айбаліт — у Віцебску, Аўтапраўшчык — у Гродне... Некаторыя скульптуры ўжо пачынаюць перагукацца: Фатограф у Мінску і яго калега — у Баранавічах, Дворнічыха — у Гомелі і яе сяброўка ў сталіцы, Дама з сабакам — у Магілёве і яе трошкі "эксцэнтрычная" варыяцыя — у тым жа Гомелі, ды яшчэ ёсць нейкія "пірацкія", відаць, Вадаправодчыкі, якія ўнікаюць з люкаў то там, то сям. Усё згаданае сведчыць пра тое, што, з аднаго боку, скульптура малых форм становіцца неад'емнай часткай гарадскай прасторы, (што, несумненна, нядарэмна), з іншага — чамусьці менавіта скульптурнай утылітаршчыне аддаецца перавага пры аздабленні ўнікальных ландшафтаў.

...Пакуль у нашым манументальным мастацтве размеркаванне сіл адбываецца не зусім зразумелым чынам. Помнікаў постацям мінуўшчыны бракуе, а вось вяслых і ананімных персанажаў...

Калі кінуць вокам на карту нашых камерных скульптурных "навінак", дык высветліцца, што ананімныя персанажы і сімпатычныя жывёлы складаюць асноўны "бронзавы кантынгент" гарадоў. А калі "прасканаваць" гэты "народ" яшчэ больш уважліва, то высветліцца, што па тэхніцы выканання, па прыдумцы, яго прадстаўнікі (за рэдкім выключэннем) ужо не надта адрозніваюцца адзін ад аднаго. І некасама па сабе ўзнікае адчуванне, што гарады паступова забываюцца і на арыгінальнасць, на якасць выканання падобных скульптурных твораў, робячы стаўку на адно — колькасць. Што, прынамсі, зручна і выгадна для саміх скульптараў.

Пры гэтым нашы гістарычныя постаці і вядомыя асобы ўсё ніяк не могуць матэрыялізавацца ў камяні, бронзе ці іншым матэрыяле. Пастамент да коннага помніка князю Альгерду ў горадзе над Заходняй Дзвіной "мімікрыраваў" пад скульптурную кампазіцыю ў гонар віцебскіх замкаў. Міндоўгу ў Навагрудку памятку так і не ўсталявалі, хоць і намаганні па ажыццяўленні праекта назіраліся: народны збор сродкаў, конкурс праектаў... А ў шэрагу чаканяў толькі адной сталіцы — князь Вітаўт, Сапега, Каліноўскі... Каб пераканацца, варта зазірнуць у любую тэматычную інтэрнэт-апытанку.

Дзеля справядлівасці варта адзначыць, што за апошні час пэўныя імёны айчынных дзеячаў культуры і гісторыі усё ж былі ўвекавечаны. У Брэсце ўстаноўлены бюст лаўрэату Нобелеўскай прэміі, прэм'ер-міністра Ізраіля, ураджэнцу Брэст-Літоўска Менахему Бегіну. Бюст Марка Шагала з'явіўся на малой радзіме мастака — у Ліозна. Нельга абмінуць увагай і прадстаўнічую галерэю, якая была адкрыта ў Глыбокім да Дня беларускага пісьменства: бюсты генеральнага канструктара авіятэхнікі Паўла Сухого, прэм'ер-міністра БНР, гісторыка Вацлава Ластоўскага, паэта Алеся Дубровіча, мецэната і вайсковага дзеяча Язэпа Корсака, мастака Язэпа Драздовіча, філолага Элізэра Бэн-Іегуды, Героя Савецкага Саюза генерал-лейтэнанта Пятра Казлова, заснавальніка беларускага тэатра Ігната Буйніцкага. Глыбачанам сапраўды пашанцавала, бо часам на знакавы Дзень пісьменства гораду, дзе праводзіцца свята, "дастаюцца" значна больш сціплыя аб'екты.

...Пакуль у нашым манументальным мастацтве размеркаванне сіл адбываецца не зусім зразумелым чынам. Помнікаў постацям мінуўшчыны бракуе, а вось вяслых і ананімных персанажаў...

Па-сутнасці, я пра тое, што помнік Вітаўту ці яшчэ каму з волатаў мінуўшчыны недзе заблукаў. Калі не сказаць так — моцна спазніўся. Цікава, а калі ён з'явіцца, ці будзе яго выгляд адпавядаць стылістыцы сучаснасці?

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Непажаданае суседства

Нагадаем, скандал справакавала будаўніцтва забяўляльнага комплексу з меркаванай назвай "Бульбаш-хол". Відаць, менавіта апошня і стала "яблыкам разладу". Гэты брэнд, які даўно ўжо прысутнічае на мясцовым рынку, сам па сабе выклікае дыскусіі, а калі ён апынуўся па суседстве з Курапатамі... Неўзабаве ўласнік "ачомаўся", ад назвы адмовіўся і вырашыў адкарэктаваць функцыянальнае прызначэнне сваёй установы — да "аб'екта сэрвісу". Але... Нават прапановы ўзяць удзел у добраўпарадкаванні месцаў пахаванняў, якія прагучалі з боку інвестара, не суцішылі грамадскую рэакцыю.

Калі б той рэстаран пачаў будавацца цяпер, апраўданні ўласнікаў з серыі "не ведаў, не падумаў" выглядалі б недарэчнымі: на ўскраіне лесу, у якой паўсотні метраў ад агароджы ўсталяваны валун з ахоўнай шыльдай. Але... увесь парадокс у тым, што з'явіўся ён стараннямі неаб'якавых людзей тады, калі спрэчны аб'ект быў амаль завершаны.

Пры гэтым, фармальна інвестары закон амаль не парушылі: у часовыя ахоўныя зоны Курапатаў патрапіла нязначная частка іх комплексу з чатырма летнімі дамкамі. Паколькі цяпер тыя зоны на участку зменшыліся, дамкі застануцца, і менавіта гэта абурывала многіх.

Аднак варта дабрацца да Курапатаў па заснежанай узбочыне МКАД, каб зразумець, што ўсё куды складаней. Трагічнае месца патрапіла ў папраўдзе брутальнае атачэнне вірлівага і тлумнага сучаснага жыцця. Нават у глыбіні лесу, спасрод прыцярушаных снегам крыжоў ты чуеш несупыны рокат машын, што нясуцца па дзвюх буйных аўтастрадах. Так, збудавалі іх даўно, пераносіць ніхто не будзе. Але пасля надання аб'екту статуса помніка спадчыны міжнароднай катэгорыі да гэтых магістралей дапасаваліся і іншыя неспрыяльныя фактары: вялізны кірмах пад бокам, катэджныя пасёлкі, запраўка, а цяпер вось і аб'ект прыдарожнага сэрвісу. І, цалкам верагодна, гэта яшчэ не ўсё...

Тое, што Курапаты апынуліся ў зоне актыўнай гаспадарчай дзейнасці, і здзіўляе і не. З аднаго боку, гэта заканамерна: "шчупальцы" мегаполіса пакрысе распаўзаюцца за кальцавую. З іншага — выклікае недаўменне. Здавалася б, суседства з могілкамі ніколі не лічылася спрыяльным фактарам для кліентаарыентаваных праектаў, і справа тут не толькі ў забабонах... І тым не менш — другі ўчастак ля МКАД, які

"асвойваўся" б так актыўна, давядзецца пашукаць. Едучы па кальцавой, бачыш у акне незабудаваныя пакуль тэрыторыі — натуральна, без непажаданага суседства.

— Тое, што ўзнікла вакол Курапатаў, многімі ўспрымаецца як сплантанае і не ўрэгуляванае, — кажа начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі. — У пэўнай ступені, на жаль, я вымушаны з гэтым пагадзіцца.

Адпаведна, комплекс са сваімі "незаконнымі" дамкамі — гэта не болей, чым плод дадзенай сітуацыі. Адзін малады журналіст, якому не прывычайвацца тузаць за сівыя чубы, сцвярджае, што "нават каню панятна", хто тут вінаваты: Міністэрства культуры, а таксама Навукова-

У 2003 годзе Указам Прэзідэнта Беларусі быў зацверджаны генеральны план Мінска і прылеглых тэрыторый. NB: Курапаты тады разглядаліся ў горадабудаўнічым кантэксце сталіцы, хаця фармальна ўрочышча знаходзіцца па-за яе межамі, у Мінскім раёне. У маі 2004 года пастановай Мінікультуры зацверджана схема зон аховы, распрацаваная спецыялістамі Міністэрства.

— Менавіта схема, а не праект, — удакладняе Ігар Чарняўскі. — Так, гэта было часовае і кампраміснае рашэнне, але, тым не менш, цягам амаль дзесяці гадоў дакумент рэгуляваў сітуацыю, што і дазваляла захоўваць status quo.

Як патлумачыў Ігар Чарняўскі, у першым жа пункце пастановы адзначалася, што "паўнаўтасны" праект зон аховы неабходна

"Вендэта" дзеля вендэты вакол Курапатаў

метадычная рада пры ім. Маўляў, спярша ўзгаднілі, потым узаконілі, а потым мо і хабар падзялілі...

Можа, "каню і панятна", але... Чалавечы інтэлект прагне большага, чым вульгарная лексіка і слогапы. Таму паспрабуйма разабрацца, што ж адбывалася і мае (альбо — не) адбыцца ў ваколіцах бадай найвялікшых беларускіх могілак часоў рэпрэсій. Мо тады стане зразумелым, чаму многія спецыялісты (у адрозненне ад блогераў) лічаць распрацоўку (менавіта *распрацоўку*, а не змяненне) зон аховы ўнікальнага помніка спадчыны не легітымізацыяй яго праблем, але спробай знайсці ад іх панацею.

Збой алгарытма

"Месца загубы ахвяр палітычных рэпрэсій ва ўрочышчы Курапаты" (афіцыйная назва) атрымала ахоўны статус яшчэ ў 1993 годзе.

зробіць на стадыі распрацоўкі дэталёвага плана, прылеглых да Курапатаў тэрыторый: яшчэ да таго, як спецыялісты вызначыць, што і дзе належыць будаваць — не кажучы ўжо пра самі будаўнічыя работы. Тым не менш, у выпадку з аб'ектам харчавання нармальны алгарытм дзейнасці (зона аховы — дэталёвы план — сама забудова) яўна даў збой.

— Мяркую, рашэнні адносна выдзялення зямельных участкаў пад будову ў ваколіцах Курапатаў не былі ў поўнай меры прадуманы, — кажа Ігар Чарняўскі. — Інвестары тут працягваюць нібы паасобку, агульнага бачання тэрыторыі няма дасюль.

Сапраўды, яшчэ да "асваення" тэрыторыі цалкам лагічна было б распрацаваць нейкі комплексны "сцэнарый дзеянняў", які ўлічваў бы і сумную спецыфіку Курапатаў, і патрэбы мегаполіса. Прыблізна гэты падыход і прадугледжваў згаданы

Рэакцыя на рэдакцыю: якія артыкулы газеты

Да артыкула

"Ці чакаць замежных турыстаў нашым персанальным музеем?"

№ 37

Мікалай Гайба:

"У жніўні 2013 г. я наведаў 13 музеяў Польшчы, у прыватнасці — персанальныя музеі Ф.Шапэна, Літмузей імя А.Міцкевіча — усё гэта добры вопыт. Паездка была па запрашэнні польскага боку... Згодзен з аўтарамі, што і нам "патрэбны ўкладанні для раскруткі постацей беларускай культуры"..."

Да артыкула

"Установа культуры: пошукі рэцэпту запатрабаванасці"

№ 46

Аляксандр Грышкевіч, мастак:

"Шкада, не змог задаць пытанне, якое мяне хвалюе. Чаму ў стотысячным горадзе Маладзечне, дзе даўня мастацкія традыцыі, не існуе мастацкай галерэі, пляцоўкі, дзе мастакі ладзілі б свае выставы? Толькі не трэба гаварыць пра сцяну ў вестыбюлі Палаца культуры..."

Да артыкула

"Як павысіць прэстыж работніка культуры?"

№ 41

Мікалай Гайба:

"Цытата з матэрыялу: "І беларускія мастацкія традыцыі — не музейны экспанат. Яны працуюць, арганічна ўпісваюцца ў сучаснасць". Зачапіла словазлучэнне "музейны экспанат". Яны (музейныя прадметы) што, не ўпісваюцца ў сучаснасць і не працуюць? Часам гэтага не разумеець і чыноўнікі, і наведвальнікі... А што такое "музейны прадмет"? Як сёння кажучы, "Гугл" вам у дапамогу"..."

Да артыкула

"Суб'ектыўныя "граблі" чакаюць часу "Х"?"

№ 45

el:

"Дзякуй за выказанае меркаванне аўтару. Ніколі не сумнявалася, што ў нас ёсць спецыялісты, людзі, якія думаюць, перажываюць за падзеі ўласнай краіны. Прыемна чытаць канструктыўныя заўвагі. Хоць верыць, што гэта будзе пачута... Складваецца ўражанне, усё больш і больш, што газета "Культу-

генплан Мінска і прылеглых тэрыторый. Аднак паколькі дэ-юрэ тэрыторыя па той бок кальцавой гораду не прыналежыць, ёю распараджаюцца раённыя і абласныя ўлады. Менавіта яны і прымаюць рашэнні. Супрацоўнікі Міністэрства культуры альбо нават члены Рады, якія апынуліся “на вастрыні атакі”, проста не ўлаўнаважаныя “наразаць” інвестарам пляцоўкі, і ніхто іхняга меркавання не пытаў.

— Забываючыся на ахоўныя зоны, мясцовыя ўлады парушаюць не толькі заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны, але і аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці, нормы якога вызначаюць парадак дзеянняў у зонах размяшчэння аб’ектаў спадчыны, — тлумачыць Ігар Чарняўскі. — І гэта ўжо становіцца тэндэнцыяй. Прыкладам, непадалёк ад былога касцёла ў вёсцы Раўбічы (цяпер там філіял Нацыянальнага мастацкага

— Галоўны архітэктар Мінска Аляксандр Пятроў рэгулярна ўдзельнічае ў рабоце Рады, актыўна абмяркоўваючы пытанні, якія датычаць не толькі нашай сталіцы, — кажа Ігар Чарняўскі. — А вось галоўны архітэктар Мінскай вобласці не знайшоў магчымасці прыняць удзел у абмеркаванні пытання зон аховы помніка гісторыі ў Курапатах, хаця быў запрошаны на пасяджэнне вусна і пісьмова.

Паўнаўтасны праект

Уласна, менавіта згаданымі фактарамі (а зусім не памкненнем што-кольвечы “ўзаконіць”) Ігар Чарняўскі і тлумачыць з’яўленне ў “парадку дня” Навукова-метадычнай рады таго пункта, які выклікаў столькі эмоцый — зацвярджэння паўнаўтаснага праекту ахоўных зон.

— Папярэднія распрацоўкі вызначаліся недакладнасцю тапаграфічнай падасновы і не заўсёды былі ідэальна прывязаны да мясцовасці, — кажа архітэктар-рэстаўратар Вадзім Гліннік, які прымаў удзел у стварэнні праекта. — Многія з крыніц — як, напрыклад, ваенныя карты 1930-х гадоў — раней проста не былі даступныя для даследчыкаў, і мы карысталіся імі ўпершыню.

Задача стварэння навукова абгрунтаванага праекту зоны аховы для аб’екта была не з простых — хаця б таму, што даволі складана вызначыць межы помніка. Ён ж не архітэктурны ансамбль, а лес.

Вадзім Гліннік паказвае тры праекты зоны аховы, нанесеныя на карту лініямі рознага колеру, і становіцца зразумелым, што ў цэлым яны не зменшыліся, але нават павялічыліся. На думку даследчыкаў, у ахоўную зону павінна патрапіць і “дарога смерці”, па якой вязняў везлі на расстрэл. Яна і сёння праглядаецца на заснежаным полі непадалёк ад усходняй мяжы ўрочышча, служачы патрэбам “дачнікаў”, прычым яе трасіроўка практычна не змянілася.

Ёнае рашэнне пакуль адкладзена, але затое паўночная мяжа, розе таксама плануецца ўжо будаўніцтва розных аб’ектаў гандлю, была вызначана дакладна, ахапіўшы большую тэрыторыю і паставіўшы крыж на планах інвестараў. Што ж да той самай спрэчнай заходняй мяжы...

— Паміж рэстаранным комплексам і краем леса праходзяць вадавод, якія забяспечваюць вадой мінскія мікрараёны, — тлумачыць архітэктар. — І мы вырашылі прывязаць да іх: лес пастаянна расце, а вось трубы заўсёды на месцы. Ёна куды больш дакладны арыенцір.

Вадавод мае сваю ахоўную зону, і ад яе было вырашана адлічыць яшчэ 50 метраў. Чатыры дамкі апынуліся на некалькі метраў далей. Адпаведна, яны і сапраўды былі нібыта “ўзаконены”. Ёна выпадкова?

— Мы прынялі такое рашэнне, бо не бачым у тых пабудовах вялікай праблемы для помніка, — тлумачыць Вадзім Гліннік. — Увогуле, ацэньваючы ўвесь рэстаранны комплекс, неабходна падзяляць

два аспекты. З этычнага пункту гледжання, я ніколі б не пайшоў банкетавец па суседстве з жahlівым месцам. Але ў плане архітэктурны атрымаўся далёка не найгоршы варыянт, які нядарна ўпісаны ў ландшафт і не замінае ўспрыняццю самой гісторыка-культурнай каштоўнасці — чаго, дарэчы, не скажаш пра іншых яе “суседзяў”, прынамсі, тую ж запраўку.

З гэтым аргументам цяжка не пагадзіцца: з усходу курапацкага леса дамкі і сапраўды ледзь праглядаюцца. Але, як напісаў той самы малады журналіст, “пытанне стаяла ў іншым: хоць бы сімвалічна падпаліць хвост “Бульбаш-холу”. Па вялікім рахунку, толькі гэтай “вендэтай” і можна патлумачыць катэгарычнае праабаванне знішчожыць летнія хаткі. Асабліва калі ўлічыць, што асноўны будынак комплексу застанецца так ці інакш — ён заканадаўства не парушае.

Нечакана для ўсіх з пазіцыяй Рады салідарызаваўся старшыня Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры Антон Астаповіч. У сваіх допісах у Інтэрнэце грамадскі актывіст параіў усім неабякавым людзям звярнуць асаблівую ўвагу не на дамкі, а на ўсходнюю мяжу помніка спадчыны, узгадненне якой Рада пакуль адклала, каб вярнуцца да гэтага пытання на стадыі рапрацоўкі дэталёвага плана тэрыторыі. Справа у тым, што на парадна невялікай пустыцы паміж кірмашом “Экспазіт” і самім урочышчам плануецца пабудова вялізны выставачны цэнтр. У такім выпадку абцугі сучаснага жыцця, што ўжо і сёння абхапілі некропаль, будуць яшчэ больш шчыльнымі.

Многія спецыялісты лічаць, што пляцоўка для такіх глабальных праектаў выбрана, мякка кажучы, не самая ўдалая — па розных прычынах, напрыклад, транспартных. І МКАД і заслаўская шаша перагружаны ўжо сёння, тое самае можна сказаць і пра вуліцу Мірашнічэнкі, чые дзве паласы даюць ці не адзіную магчымасць дабрацца да ўрочышча на грамадскім транспарце. А новы буйны аб’ект павялічыць транспартныя нагрукі.

— Акрамя таго, неабходна вырашаць пытанні інжынернага забеспячэння тэрыторый, — дадае Ігар Чарняўскі. — Усім гэтым павінны займацца адпаведныя спецыялісты, і толькі на падставе іх працовак могуць быць прыняты слушныя рашэнні.

...Сёння Курапаты апынуліся не толькі на скрыжаванні буйных магістралей, але і на перасячэнні прынцыпова розных дыскурсаў, пазіцый, інтарэсаў. На жаль, іх прадстаўнікі пакуль, падобна, гавораць на розных мовах. Хтосьці — пра эфектыўнае выкарыстанне тэрыторый, хтосьці — пра захаванне памяці. Але рассекчы дадзены вузел праблем можна хіба праз дасягненне кампрамісу і ўзаемапараўмення. Ды і сам характар помніка спадчыны, здаецца, гэтаму павінен спрыяць.

Ілья СВІРЫН

На маю думку...

Усё прымаюць, усё даруюць...

Віктар МАНАЕЎ,
народны артыст Беларусі, акцёр
Нацыянальнага акадэмічнага
тэатра імя Янкі Купалы:

Ёсць у рускай мове словы “хороший” і “добрый”. А ў беларускай літаратурнай мове іх адпаведнік — адно слова: “добры”. Значыць, добры чалавек мае быць і ўласна добрым, і “хорошим” адначасова. Некалі ад аднаго рэжысёра пачуў: “Добры чалавек — не прафесія”, і пераконваюся ў слушнасці ягоных слоў больш як тры дзясяткі гадоў, служачы ў тэатры.

Мабыць, за той час у мяне і ўсталявалася ў свядомасці: добры артыст мае быць і добрым чалавекам. Ды і ў Евангеллі напісана: чалавек мусіць несці святло ў свет, а навошта жыць, калі не рабіць так? Мастацтва — яно і мае прыўзняць чалавека над паўсядзённасцю акурат такім святлом. А каб здолець яго несці, трэба і самому быць светлым.

Нехта з паэтаў сказаў: “Так будзь же зеркалом у Бога і, очищаясь, отражай...”. Як жа артыст можа святло адлюстравіць, калі ўнутры — цемра? Мне падабаецца і параўнанне акцёра, што мае данесці думку аўтара, рэжысёра да залы, са шклом. А калі тое шкло — цёмнае, а калі яно закопчанае, бруднае?

Мо таму для мяне чыстае шкло душы складае асобу акцёра, а дабро наогул — успрыняцце любой Асобы як такой. Галіна Макарава, Стэфанія Станюта, Павел Кармунін былі людзьмі: і добрымі, і “хорошымі”. Што ж я ўкладваю ў гэтыя словы?

Стэфанія Станюта прыходзіла і ў свае дзевяноста на прэм’еру ў тэатр, а пасля лічыла неабходным ўзняцца на трэці паверх, каб павіншаваць са спектаклем, пацалаваць, абняць, падарыць маленечкі сувенір — сваю падзелку-шышачку. І гэта акрыляла, было важным! А Кармунін, вядомы на час майго прыходу ў тэатр не толькі сцэнічнымі, але і кінаробатамі, заўжды казаў: “Хадзем, Віктор (так ён мяне называў), у буфет, навучу, як іграць”. Частаваў пірожным і нешта расказваў, сапраўды раскрываў якіясьці сакрэты “жыцця” на сцэне.

Стэфанія Станюта прыходзіла і ў свае дзевяноста на прэм’еру ў тэатр, а пасля лічыла неабходным ўзняцца на трэці паверх, каб павіншаваць са спектаклем, пацалаваць, абняць, падарыць маленечкі сувенір — сваю падзелку-шышачку. І гэта акрыляла, было важным!

Дзякуй Богу, што я з імі і многімі іншымі старэйшымі калягамі спазнаў шчасце працаваць. Ды і на кінапляцоўцы апошнім часам нямаю цікавых сустрэч. На здымках “Белых Рос” пазнаёміўся з Юзасам Будрайцісам і Андрэем Мярзлікіным. Пра сваё ўражанне ад Будрайціса я распавёў на старонках “К” колькі нумароў таму. А з Мярзлікіным здымаўся некалькі разоў, але — за дзедам шведам. Цікава, што на новых здымках ён першы падышоў, нагадаў пра нашы папярэднія сустрэчы. Наогул, у гэтых артыстаў няма ніякай пыхі, пустаслаўя, марнага гонару.

А калі чытаеш інтэрв’ю некаторых калег, не толькі расійскіх, але ўсё часцей і беларускіх, вельмі адчуваюцца такія рэчы. Нават вось па чым: пра сябе распавядае чалавек альбо пра сваю справу, захапляецца навакольным светам — альбо сабой. Мо таму і цяжка мне тут правесці паралель з сённяшняй моладдзю. На жаль, у некаторых яе прадстаўнікоў у акцёрскай прафесіі адчуваецца пагарда да старэйшых калег. Я цяпер не пра наш асобна ўзяты тэатр, а пра агульную сітуацыю ў “цэху”. Наогул жа, акцёрская прафесія — небяспечная, як у сапёра: такая спакуса, стоячы на сцэне, паверыць ва ўласную выбранаасць, геніяльнасць. Але гэта — канец для асобы і для артыста. Ды і, перакананы, не маем мы нічога, што нам не дадзена, што не закладзена Богам. Дык чым тады так марна ганарыцца?

Я ўдзячны сёння тым, хто, як мой настаўнік і старэйшы сябра Андрэй Андросік, прывёў мяне ў тэатр. А яшчэ глядачам за сустрэчы, за прыязнасць да артыстаў і іх работ на сцэне: усё прымаюць, усё даруюць...

Некропаль у абцугах мегаполіса: не ў тым жа справа, абы “падпаліць хвост”, а знайсці рашэнне праблемы...

музея) выдзелены ўчастак пад будаўніцтва будынка для баніі, а нядарна таксама і зямля для ўзвядзення царквы. І усё гэта ў зоне аховы ландшафту помніка архітэктурны... Такія прыкладаў ў радыусе 30 — 40 км вакол Мінска нямаю.

Два гады таму мы ўжо пісалі пра адзін з іх: мясцовыя ўлады выдзелілі інвестару ўчастак для будаўніцтва рынка ў цэнтры Заслаўя, забыўшыся на асаблівы статус гэтай тэрыторыі. Пра яго прыватнік даведаўся не ў кабінетах адпаведных чыноўнікаў муніцыпалітэта, дзе рашалася пытанне інвестпраекта, але значна пазней — ужо пасля таго, як пабудоваў каркас для сваіх павільёнаў. Потым каркас доўга ржавеў...

Што ж да Курапатаў... На думку Ігара Чарняўскага, толькі ўзгодненая дзеянні ўсіх зацікаўленых (і сталіцы, і вобласці, і урбаністаў, і архітэктараў) дазваляць пазбегнуць далейшых памылак, ад якіх пакуль ніхто не застрахаваны. Тым не менш, сёння такая схема супрацоўніцтва нават не ўступіла ў дзеянне.

чытачы каментуюць у сацыяльных сетках?

ра” ўзімае праблемныя пытанні, размаўляе і раіцца са спецыялістамі, спрабуе знайсці выхад са складзеных сітуацый... А як жа кіраўнікі? Дзе іх меркаванні і рэакцыя?”.

**Да артыкула
“Лялечнікі ў “...Масцы”**

№ 47

Grigory Borovik:

“Сапраўды, пагаджуся “...лялечнікі, асабліва гродзенскія і сталічныя, — “наперадзе планеты ўсёй”. “Пікавая дама” таго ж Алега Жугжды стала сапраўдным тэатральным “бестселерам”. Аляксей Ляляўскі быў адзначаны за лепшую рэжысуру (“Драй швэстэрн”). Ягоны вучань Аляксандр Янушкевіч таксама зарэкамендаваў сябе адным з самых “крутых” эксперыментаў...”.

**Да артыкула
“Хто мае права на спектакль?”**

№ 45

el:

“Дзякуй за выказанае меркаванне... Кожны раз, калі чытаю крытычныя заўвагі прафесіяналаў, упэўніваюся, што неабходны аналіз сітуацый, добрая бягучая аналітыка, разумны прагноз... Варта было б на ўсіх узроўнях не проста скараціць супрацоўнікаў апаратаў, а сабраць усе праблемы разам і сапраўды стварыць дзейную, высокапрафесійную, здольную да кіраў-

нічых рашэнняў каманду ў сістэме сферы культуры. Бо творчыя работнікі не будуць ствараць ні рэгламенты, ні стандарты... Яны ствараюць прадукт! І, між іншым, вызначэнне, што такое “культурны прадукт”, таксама нідзе не прапісана...”.

**Да артыкула
“Чым замок цалаваць, лепей кнігу пачытаць”**

№ 45

E.Rybchinskaja:

“Праведзена вялікая работа. Хто зробіць высновы?”.

**Да артыкула
“А хто ты і дзе, “жывы” чытач?”**

Ольга Полунченко:

№ 37

“Даўно не наведвала сайт і не бачыла каментарыяў майго апанента — “бібліятэкара”. Чаму вы падпісваецеся пад сваімі словамі толькі як “бібліятэкар”? На асобы пераходжу не з мэтай абразы, а магчымасцю пацвердзіць справядлівасць маіх слоў. Мне не сорамна за свае словы, і не лічу патрэбным хавацца за агульнымі фразамі. Мая персона вас раздражняе, бо я кажу тое, пра што вы баіцеся нават думаць... Нашы бібліятэчныя мерапрыемствы тэма асобная, пра гэта я пісала ў сваім артыкуле для “К”, паўтарацца не буду. Я не лічу бібліятэкі непатрэбным баластам, проста вы не жадаеце, дакладней сказаць — баіцеся зменаў”.

Алега Рыжкова можна без сумневу лічыць крэатыўшчыкам. Усё жыццё знітаваны з культурай, ён адшуквае нестандартныя хады, падобна як шахматыст імкнецца прагназаваць з дзясятка выйгрышных сітуацый наперад. Гэта ён, яшчэ на пасадзе начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама, запрасіў на Гомельшчыну нашу "выязную рэдакцыю", зазначыўшы, што адну справу робім, таму і павінны ведаць адзін аднаго. Пад гэтым жа дэвізам працягваюцца стасункі і сёння. І тычацца яны не толькі музейнага рэчышча...

— Алег Гар'евіч, год быў насычаны камандзіроўкамі? Дзе паспелі пабываць у пошуках інавацый?

— У Малдове, Грузіі, Швецыі, Літве, Польшчы, Азербайджане...

— Колькасць краін — сведчанне, што мы значна ад іх адстаем?

— Я так не сказаў бы. Паездкі былі, можна сказаць, карысныя абодвум бакам. Безумоўна, была нагода для вучобы, але і мы мелі што распавесці ды паказаць калегам... Недахопаў, як лічу, усяго некалькі. Адзін з іх — наша, па-руску кажучы, "нерасторопнасць". Мы разумеем, што трэба рабіць, але штуршка для паскарэння не стае. Можа, і па той прычыне, што сярэдні музейны персанал крыху адстае ад агульных тэмпаў. І гэта тычыцца не толькі нашай установы. Кіраўнікі музеяў спрабуюць укараняць новыя формы, а на пэўным этапе мадэрнізацыя не знаходзіць падтрымкі ў шараговых работнікаў... Апошнія паўгода я імкнуся адпраўляць у замежныя камандзіроўкі менавіта гэтак звяно. У нас ці не на палову змяніўся штат, вельмі шмат моладзі прыйшло. Кожны мысліць перспектыўна, але не ўсе пакуль могуць пахваліцца моцным зарадам творчай энергіі... Дырэктары накіроўваюць, а асноўны вал працы выконвае сярэдняе звяно. Вось такім спецыялістам і варта адшукваць энергію ў калег з іншых краін. За мяжу накіроўваем за кошт грантаў і пазабюджэтай дзейнасці. Два такія гранты атрымалі нядаўна з фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У выніку, нашы рэстаўратары супрацоўнічаюць з Літвой, будуць працаваць і з Масквой...

Другі недахоп звязаны з нашым пэўным адставаннем ва ўкараненні сучасных лічбавых тэхналогій. Замежныя музеі адышлі ад тэлевізараў, экраннаў, яны з новымі тэхналогіямі абыходзяцца тонка і акуратна, укараняючы іх у музейную прастору ды экспазіцыі нязмушана і арганічна... Вось тут мы не паспяваем: пачынаем выкарыстоўваць тое, што ў нашых суседзяў ужо састарэла.

— І як вырашаць праблему?

— Тэхналогіі, паўтару, патрабуюць ва ўкараненні акуратнасці. І не заўжды іх павінна быць шмат. Тут патрэбны погляд мастака, а дакладней — рэжысёра музейнай прасторы, які выбудовае маршрут наведвальніка, прагназуючы ягонае ўспрыняцце прадметнага шэрагу. Выставачны ці экспазіцыйны праект павінен засноўвацца на музейным прадмеце. Гэтым, урэшце, і каштоўныя любіць музей: фондам, прадметным шэрагам...

— У нас ёсць спецыялісты па такой музейнай лагістыцы?

— Нікога не жадаю пакрыўдзіць, але такія спецыялісты — слабыя. Ёсць добрыя мастакі, але павінны быць, на мой погляд, сцэнарыст. Менавіта наяўнасць сцэнарыя вызначае любіць захад мастака, а потым — экспазіцыйшчыка. Такі ланцужок на Беларусі яшчэ не адпрацаваны.

"На пэўным этапе мадэрнізацыя не знаходзіць падтрымкі ў шараговых музейшчыкаў..."

дзе задачы: адмовіцца ад капітасці і прапанаваць глядачу толькі арыгіналы (для гэтага працуем з усімі музеймі, каб яны падзяліліся фондамі, свае мы таксама перагледзелі); выкарыстаць лічбавую тэхналогію. Мастацкі праект ужо зроблены, і выстаўка павінна атрымацца.

— А чым мы бярем замежнага спецыяліста ці наведвальніка?

— Не музейным фондам, бо ён па шэрагу прычын (рэвалюцыя, войны, цэнтралізацыя Масквы за савецкім часам) не такі поўны, як нам хацелася б. Але засталася ідэя. Да гэтага я дадаў бы і дыферэнцыраваную працу з наведвальнікамі. Інтэрактыў з імі, на мой погляд, мог бы быць і лепшым. Гаворка не пра гульню, а пра дакладна выпрацаваную палітыку работы з рознаўзроставамі катэгорыямі. Сапраўдны экскурсавод, ці музейны педагог, не павінен бачыць перад сабой масу людзей. На адным і тым жа маршруце дзеці, студэнты, настаўнікі, сем'і, пенсіянеры павінны чуць і бачыць

сваё. Улічваючы тое, што мы змушаны выжываць пры малой колькасці артэфактаў, у гэтым бачу нашу перавагу. Вось такім захадом нашы замежныя калегі і вучацца. Яны крыху разбэшчаныя, бо да іхніх шэдэўраў — чэргі. А мы змагаемся за кожнага музейнага госця.

— Мы гаворым пра мадэрнізацыю музеяў, пра светапоглядную перабудову сярэдняга звяна супрацоўнікаў, нагрузка на якіх павялічылася ў разы... Што ў перспектыве? Самаакупнасць, каб не выжываць, а жыць?

— Не. Насамрэч, у свеце такіх музейных устаноў вельмі мала. І ці варта да гэтага імкнуцца? Даходы нашых калег маюць безліч складнікаў. Кошт уваходнага білета складае толькі каля 30 працэнтаў ад агульных прыбыткаў. Увесь астатні пазабюджэт — ад калямузейнага бізнесу: ад кавярняў, рэалізацыі дадатковых праграм, сувеніраў, ад выкарыстання гандлёвага знака.

— А ці ўсе яны ў нас абаронены аўтарскімі правамі?

— Падаецца, Нясвіж гэта зрабіў. Але не ведаю, ці атрымлівае музей грошы за выкарыстанне гандлёвага знака.

— Музей вышэй за камерцыю павінен ставіць сваю агульнадасупнасць. Але крыўдна, калі мы не можам падабраць грошы, што ляжаць пад нагамі...

— Выхаваўчыя, адукацыйныя функцыі ніхто не адмяняў, а з другога боку, людзі разглядаюць сёння музей як комплекс дасугавых паслуг. Таму мы і імкнемся даваць ім тое, што яны жадаюць. Няма нічога кепскага ў тым, што чалавек перад экскурсіяй кавы пакаштуе ды з газетамі пазнаёміцца ў фае. Чым больш ён у нас, тым больш грошай пакіне.

— Што вас уразіла, скажам, у Азербайджане?

— Перадавыя тэхналогіі і выкарыстанне лепшых музейшчыкаў свету пры стварэнні экспазіцый, а пры ўзвядзенні музейных будынкаў — лепшых архітэктараў, да прыкладу, з Італіі. Тэхніка — таксама ад лепшых пастаўшчыкоў. Азербайджанцы пайшлі па прынцыпе "Лепей адзін раз зрабіць, чым шмат разоў пасля перарабляць". Можна сказаць, у Азербайджане цяпер — музейны бум. Цікавыя праграмы па рабоце з наведвальнікамі. Вось вы казалі, што на экскурсавода ў сувязі з гэтым кладзецца вялікая нагрузка. А ў Азербайджане на дапамогу музейшчыкам прыходзяць валанцёры: студэнты, пенсіянеры... У адным з музеяў свету я бачыў, як працуюць

Опыт муму музейнай лагістыкі

— Відаць, па прычыне прафесійнага натхнення ў нас, на мой погляд, створаны бліскучыя музеі. Да прыкладу, Брэсцкі абласны краязнаўчы, дзе цікава з першых хвілін наведвання...

— Канешне, ёсць такія ўстановы. Хоць і ствараліся яны ў свой час, мабыць, па "наитию". Так, Брэсцкі музей. А яшчэ — "Палеская веда" ў Мазыры... У першую чаргу, маю на ўвазе адточаную лагістыку музейнага маршруту...

— Сапраўды, за гадзіну наведвання ў "Ведзе" любіць можа пражыць жыццё ў сакральных музейных залах: ад нараджэння да скону. Я асабіста не раз бываў ва ўстанове, але хочацца наведваць яе яшчэ, бо такі візіт прыносіць новае ўспрыманне паляшчкіх жыццёвых прынцыпаў.

— Вось так і трэба рабіць музей. Можна самыя шыкоўныя экспанаты выставіць, а яны — не крануць. Неабходна наведвальніка "браць у палон"... Мы цяпер працуем над перасоўнай выстаўкай, прысвечанай Першай сусветнай вайне. Паставілі

■ А як у іх?

Алег Рыжкоў прадаставіў некалькі здымкаў інтэр'ераў аднаго з найсучасных музеяў Азербайджана — Музея Гейдара Аліева.

■ Анонс

Тэма дыгіталізацыі стала асноўнай пад час міжнароднага семінара "Музеі і выклікі сучаснасці: новыя падыходы і тэхналогіі", што днямі прайшоў у Інстытуце культуры Беларусі з удзелам спецыялістаў з нашай краіны, а таксама Славакіі і Літвы. Падрабязна пра падзею — у бліжэйшых нумарах "К".

школьнікі з класаў, што маюць гістарычны ўхіл у навучанні. Дык вось, яны суправаджалі дзіцячыя групы, вельмі цікавыя экскурсіі атрымліваліся... Галоўнае, усё пабачанае спраецываецца на свой музей, тады і зруч будучыя відэаархівамі.

— Ці прыслухоўваецца вы да музейных крытыкаў?

— Калі такі крытык паходжаннем — з практыка, трэба прыслухацца. Калі ж дыялог распачаць толькі з тэарэтыкам, ці зразумеем мы адзін аднаго? На мой погляд, сённяшнія музейныя тэарэтыкі баяцца практыкі. Між тым крытыкі, аўтарытэты, дасведчаныя, вельмі патрэбны...

— У чым перспектыва Нацыянальнага гістарычнага?

— Канец года — выключна насычаны. 29 лістапада адкрылі міжнародную выстаўку "Белая Русь і яе суседзі". 5 снежня паказалі праект "Новае жыццё нацыянальных скарбаў" як пачатак экспазіцыі "Рарытэты", у рамках якога мяркуецца прэзентаваць 14 калекцый — больш за тысячу прадметаў з нашых фондаў. У другой палове месяца рэалізоўваем яшчэ адзін маштабны праект "Скарбы Украіны"... У далёнай перспектыве — стварэнне новых экспазіцый і вырашэнне пытання з размяшчэннем фондаў. Першая задача будзе вырашана пасля таго, як мы выкарыстаем пад музейныя памяшканні будынкі (у тым ліку і гаражы), што знаходзяцца ў нашым двары. З асноўным іх звязана галерэя. Атрымаецца музейны комплекс у цэнтры Мінска. А фондасховішча трэба альбо будаваць, альбо адшукваць і перабсталёўваць нейкае наяўнае збудаванне...

**Гутарыў Яўген РАГІН
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Той жа Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі робіць “працоўныя” запісы кожнай прэм’еры. Але такія асобнікі служаць, найперш, для далейшых удаў артыстаў у спектаклі, развучвання асобных партый і іншага. У час штогадовых Мінскіх міжнародных Калядных оперных форумаў запісы нашых спектакляў з удзелам маладых замежных салістаў становяцца адным з лепшых падарункаў гасцям. Але звычайна такія запісы ажыццяўляюцца адной, зрэдку некалькімі відэакамерамі, што дазваляе ўбачыць агульную перспектыву, рухі выканаўцаў. Аднак наўрад ці тое ўяўляе з сябе самастойны “фільм-спектакль”, як гэта ў свой час рабіла беларускае тэлебачанне, складаючы фонды нацыянальнай класікі. Калі казаць уласна пра балет, дык тут ёсць і лепшыя ранейшыя спектаклі нашага тэатра — у прыватнасці, вядома ж, у харэаграфіі Валянціна Елізар’ева. Многае, у тым ліку сярэд тых балетаў, якія ставяцца там цяпер, далёка не ўсе маглі б, на маю думку, зацікавіць замежнага пакупніка, спакушанага самымі высокамастацкімі і тэхнічна якаснымі запісамі сусветных зорак. Дастаткова нават зірнуць на тое, якія спектаклі вывозяцца на замежныя гастролі — гэта, зразумела, далёка не ўсё наш рэпертуар.

Каб больш падрабязна і ўсебакова вывучыць гэтую праблему, мы звярнуліся да прадстаўнікоў розных устаноў — да тых, хто займаецца выданнем кампакт-дыскаў, іх распаўсюджваннем, да патэнцыйных спажыўцоў і, шырэй, да тых, хто, на нашу думку, сам мог бы быць зацікаўлены ў падобным праекце.

Штуршком да напісання матэрыялу сталася самая побытавая з’ява: у крамах і кіёсках “Белсаюздруку” з’явілася серыя часопісаў з кампакт-дыскамі, дзе паслядоўна прэзентуюцца лепшыя балеты Вялікага тэатра ў Маскве ды іншых сярн былога СССР 30 — 40 гадовай даўніны. Такі цыкл — не адзіны, бо раней з’яўляліся і аўтамабілі, і насякомыя, таксама з асветніцкім дадаткам, і такая “калялітаратурная” серыя, як “Дамы эпохі”, прысвечаная гераніям сусветнавядомых твораў (пагодзімся, далёка не ўсе з пакупнікоў цікавяцца самімі гэтымі творамі). Хутчэй — лялькамі, прыгожа апранутымі ў строі розных эпох. Такім чынам, паступова запаўняецца ніша, на якую маглі б прэтэндаваць і беларускія выдаўцы, распаўсюджваючы нацыянальнае мастацтва. Іншымі словамі, узнікаюць думкі не толькі пра тое, ці маглі б існаваць лялечныя выявы гераній беларускай класікі, але і ўласна пра балет, а за ім — і пра музыку, іншыя віды мастацтваў. Бо такія серыі разлічаны не адно на аматараў культуры, але і на тых, кім рухае дух калекцыянавання: набыўшы адзін-два асобнікі потым справай гонару становіцца класіцы калекцыю цалкам. Сёння працоўныя запісы спектакляў, канцэртаў і іншых праектаў робяць практычна ўсе калектывы, салісты і творцы. Пераважна — для ўнутранага карыстання, каб потым іх перагледзець, зірнуць з боку, папрацаваць над памылкамі, а пры ўдалым выніку зрабіць наклад (звычайна за ўласны кошт), распаўсюджваючы яго ці праз выдавецтва, ці, часцей, у якасці падарункаў.

Высокае мастацтва “на продаж”: хто яго зробіць і хто — купіць?

Балет набываюць не актыўна

Святлана ДЗІЧКОўСКАЯ, інструктар “Белсаюздруку”:

— Мы займаемся перыядычнымі выданнямі рознага кшталту і нас прапанова аб выхадзе падобнага выдання, прысвечанага беларускай культуры і мастацтва, вядома, зацікавіла. Але наколькі гэта зацікавіць спажыўца? Гэтае пытанне куды больш важнае. Так, мы ўзяліся за распаўсюджванне балетнай серыі, але ўжо зараз магу сказаць, што гэта выданне набываецца не надта актыўна. З падобных серый іншай тэматыкі найбольшым попытам карыстаюцца “Дамы эпохі”. Усё ж харэаграфія, як і іншыя падобныя праекты, будзе патрабаваць, думаю, мэтавай аўдыторыі. І калі з’явіцца выданне, прысвечанае менавіта беларускаму балету, было б больш мэтазгодна распаўсюджаць яго ў самім тэатры пад час спектакляў ды ў іншых залах, дзе збіраецца адпаведная публіка. Бо, на жаль, высокім мастацтвам сёння цікавяцца не ўсе. Так што, калі беларускае перыядычнае выданне з’явіцца, мы будзем яго распаўсюджаць. Але на тэя серыі, якія мы згадалі ў размове, распаўсюджаюцца агульныя ўмовы — не больш за 30 працэнтаў спісання.

Тэатр на DVD? Спажыўца яму знайдзі...

Таццяна АЛЯКСАНДРАВА, начальнік службы маркетынгу, інфармацыі і рэкламы Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі:

Плануем запісы: не старыя, а — новыя

— Колькі часу таму да нас прыйшоў ліст з Белтэлерадыёкампаніі. Яны прасілі нас вырашыць пытанне з аўтарскімі правамі па тэлебачанні мінулых гадоў. Што значыць “вырашыць”? Вядома, некалькі дамоваў з пастаноўшчыкамі і, калі трэба, з іх нашчадкамі, каб яны не прэтэндавалі на атрыманне сваіх аўтарскіх адлічэнняў. Мы такую дамову з творцамі не заключалі. Але нас зацікавіла іншае — сам спіс тых запісаў, што ствараліся ў свой час. Апошні з іх быў зроблены больш як 20 гадоў таму. У 1990-я тэатр некалькі разоў замяніў тэлезапісы — хаця б прэм’ерных беларускіх твораў. Але гэта, бывала, сутыкалася з грашовымі пытаннямі: тыя ж аркестранты, да прыкладу, хацелі мець нейкае ўзнагароджанне за такую адказную працу, бо запіс, вядома, будзе захоўвацца доўгія гады. Узніклі і іншыя непаразумеўні, але ў апошні час, здаецца, лёд крануўся. Той жа фестываль “Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў”, які мы праводзілі ў Нясвіжы, юбілейны канцэрт да 80-годдзя нашага тэатра здымала тэлебачанне, потым запісы дэманстраваліся на тэлеканале “Беларусь 3”. Было жаданне запісаць і оперу “Сівая легенда” Дзмітрыя Смольскага, але перашкаджала сетка, нацягнутая на авансцэне. Тэлебачанне патрабавала яе зняць, бо інакш няясна будзе відэавывява. Рэжысёр спектакля Міхаіл Панджавідзэ, у сваю чаргу, адмовіўся гэта зрабіць, бо інакш няпоўнай будзе ягоная творчая задума.

Зараз мы рыхтуем ліст на тэлебачанне з прапановай заключыць дамову аб супрацоўніцтве, і стаць партнёрамі, каб разам выдаваць DVD, якія б ішлі на продаж. Але гэта будучы не старыя спектаклі, якія яны прапанавалі нам, а новыя — тыя, што ідуць у тэатры зараз. У свой час, памятаю, у нашым тэатры гэтак прадаваліся кампакт-дыскі са “Спартаком”, зробленыя “Белвідэацэнтрам”. Зараз яны ўжо ўсе разышліся, але каштавалі вельмі дорага, і наведвальнікі тэатра не надта спяшаліся іх набываць. Так што тут паўстае і пытанне мэтазгоднасці — адпаведнасці, як сёння часта кажуць, і якасці, а таксама магчымасцей пакупнікоў. Зразумела, каб выдаваць такія DVD, якія карысталіся б попытам, неабходны высокапрафесійны запіс, зроблены з розных камер, рознымі планами, добра зрэжысраваны. Ды нават грыв артыстаў, калі іх будучы паказваць буйным планам, патрабуецца іншы, чым той, які робіцца, каб твар героя быў бачны з балкона. Так што пытанні тут пакуль больш, чым адказаў. Цікавіліся мы і замежным досведам. Метраполітэн-опера выдае свае спектаклі на DVD, яны разыходзяцца па ўсім свеце. Але ж тут спрацоўвае і сама назва тэатра, добра вядомае кожнаму меламану, і іншыя фінансавыя магчымасці, і само стаўленне замежных спажыўцоў да культуры. А вось Міхайлаўскі тэатр у Санкт-Пецярбургу такія дыскі не выдае. Яны тлумачаць гэта тым, што падобныя запісы каштуюць вельмі дорага, шмат пытанняў узнікае з аўтарскімі правамі (іх трэба вырашаць з усімі, хто задзейнічаны ў пастановачнай групе), таму камерцыйны вынік атрымліваецца адмоўным. Ну, каму ж цікава працаваць, што называецца, у мінус?

Уладзімір КУЗЬМІН, дырэктар выдавецтва “Каўчэг”:

— Выданне нацыянальных калекцый — справа неабходная. Вядома, рабіць гэта больш складана, чымсьці зарабляць грошы на ўжо даўно прызнаных брэндах, якія гарантавана прынясуць прыбытак. Але займацца нацыянальнай спадчынай абавязкова трэба, бо гэта, уласна кажучы, атрыбут самога культурнага працэсу. Але перш чым пачынаць справу, варта ўсё добра пралічыць і зрабіць так, каб не выходзіць на рынак з вельмі якасным ужо па сваіх тэхнічных параметрах “прадуктам”, які мог бы адпавядаць сусветным стандартам. Спачатку, пэўна, тыраж можа быць не больш як 500 асобнікаў. Калі ён знойдзе свайго спажыўца і будзе цалкам раскуплены, можна тады думаць пра далейшы працяг і перавыданне большым накладам. Справа ў тым, што рынак у нас невялікі. Тым не менш, мяркую, у лік пакупнікоў маглі б уваходзіць жыхары не толькі Мінска, але і іншых гарадоў — найперш тых абласных цэнтраў, дзе адкрыты філіялы Вялікага тэатра Беларусі. DVD маглі б прадавацца і ў замежжы, дзе гастраліюе наша трупя. Але гэта, зразумела, будзе патрабаваць яшчэ большай увагі да тэхнічных і мастацкіх якасцей запісу, адпаведнага дызайну і іншае. Але такія кампакт-дыскі маглі б быць добрым прэзентам і сабе, і “ў падарунак”. Да таго ж, гэта тое, што

Выхад на рынак з якасным

можа дапамагчы пакінуць у памяці не толькі мастацкі твор, але і, для той жа публікі, сам факт наведвання тэатра і дакранання да высокага мастацтва. Для дасягнення адпаведных характарыстык запісу патрэбна і якасная тэхніка — як мінімум тры камеры, і добры мантаж, і асобны запіс гуку, які потым будзе падкладвацца пад відэа. Хаця найноўшая тэхніка разлічана на адначасовы запіс выявы і гуку, усё ж дзеля большай якасці іх звычайна спалучаюць асобна. Да таго ж, паралельны запіс відэа і аўдыя дазваляе адначасова выпускаць яшчэ і аўдыяверсіі тых жа балетаў, якія таксама карыстаюцца попытам. У рэшце рэшт, неабходна шчыльнае супрацоўніцтва з тэатрам, які, спадзяюся, павінен сам выступіць ініцыятарам такой акцыі і, адпаведна, вырашыць пытанні з аўтарскімі правамі. Але справа гэта патрэбная і неабходная. І наш Вялікі тэатр, балетнае мастацтва, як цяперашняе, так і ранейшае, годныя таго. Практыка падобных выданняў існуе ў многіх тэатрах свету і мы павінны арыентавацца на лепшыя ўзоры, пакадаючы, да ўсяго, яшчэ і добрую памяць нашчадкаў.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце**

на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kultura_by!

Юлія ЧУРКО, доктар мастацтвазнаўства, прафесар кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:

Пакуль “формула пірацтва” — норма

— У навучальным працэсе, даследаваннях падобных калекцый вельмі запатрабаваны. На сёння, зразумела, кожны выкладчык фарміруе сваю ўласную калекцыю, якую выкарыстоўвае ў працэсе заняткаў, як неабходны метадычны дапаможнік. Бо чым больш разнастайных спектакляў, у тым ліку беларускіх, будучы глядзець студэнты, тым лепш. Гэта фарміруе іх круггляд і нацыянальную самасвядомасць. Але не думаю, што яны захочуць масава купляць такія кампакт-дыскі. Можна, канешне, спаслацца на тое, што стыпендыі ў іх не надта высокія. Акрамя вучобы, літаральна кожны з іх яшчэ дзесьці пад-

працоўвае. Да таго ж, у нас, у адрозненне ад замежжа, лічыцца абсалютна нармальным рабіць пірацкія копіі паводле простага формулы “даў — узяў — перапісаў”: да прыкладу, тыя ж студэнты могуць “скінуцца” на ўсю групу ці нават патак, прыдбаць адзін дыск — і потым растыражываць яго на столькі асобнікаў, колькі трэба. Але і тут, шчыра кажучы, ёсць пытанні. Прыкладу такі прыклад. За ўсе гады майго выкладання (а гэта не толькі Універсітэт культуры, але і, некаторы час, Акадэмія музыкі) з просьбай штосьці перапісаць да мяне звярталіся двойчы...

Падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Яшчэ параўнальна нядаўна беларускія гледачы не надта былі абазнаны ў сучаснай літоўскай культуры, але сітуацыя выпраўляецца: размаітыя мастацкія імпрэзы з удзелам суседзяў ладзяцца з рэгулярнасцю. Як пажартаваў з гэтай нагоды Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Літвы ў Рэспубліцы Беларусь Эвалдас Ігнатавічус, традыцыйныя Дні культуры яго краіны ў нашай усё няк не могуць завяршыцца ды набылі перманентны характар.

Contemporary art: Літва

Жоўтая падводная...

Выстаўка маладых літоўскіх мастакоў "Сінхранізацыя", якая працуе ў галерэі "У" — гэта не рэтраспектыва ў стылі "the best of", але менавіта "непрычасанае" адлюстраванне пэўнага сегмента арт-працэсу суседняй краіны. Таму не надта даецца ў знакі нават структурная неўладкаванасць невяліччай экспазіцыі, у якой "намяшана ўсяго", але пры гэтым добрая палова твораў належыць аднаму аўтару з чатырох. Затое, нашай увазе прапанова-

лі творы сапраўды маладых мастакоў, не надта пакуль абцяжараных рэгаліямі ды "неправераных" часам.

Што і з чым "сінхранізавалася" на гэтай выстаўцы, па сутнасці, так і засталася загадкай. У куратарскай эксплікацыі назва тлумачыцца няўпэўненым памкненнем знайсці асацыятыўныя паралелі паміж творчасцю чатырох розных аўтараў. А вось у тутэйшых гледачоў немінуча ўзнікае спакуса пара-

ўнаць творчасць маладога пакалення мастакоў Мінска і найбліжэйшай ад яго замежнай сталіцы. Вынік сінхранізацыі — прадказальны.

Тое, чаго ў нас дакладна няма — гэта ультракрэатыўнага, высокатэхналагічнага і не "звышбюджэтнага" відэаарту. Таму фільм Рымаса Сакалаўскаса, які і даў назву выстаўцы, проста няма з чым параўноўваць. Звыклія аб'екты гарадскога асяродзя раптам адрываюцца ад

зямлі і набываюць уласціваць лётаць. Парэпаная "жалязяка" з дзіцячай пляцоўкі няўпэўнена пераадоўвае гравітацыю, а тэлевежа дык і ўвогуле ператвараецца ў ракету ды рушыць наўпрост у космас. Выглядае ўсё цалкам натуральна. У іншай рабоце аўтар здолеў уціснуць у звыклія краявіды панэльных мікрараёнаў нейкую блакітную шарападобную субстанцыю, якая жыве сваім арганічным жыццём, нават не выкліка-

ючы здзіўленыя позіркі мінакоў. Такія творы запэўніваюць у тым, што тэхналагічны прагрэс і сапраўды здатны "прасоўваць" мастацтва наперад — вядома, калі яго набыткі становяцца сродкамі для ўвасаблення цікавых ды арыгінальных ідэй.

Двое іншых удзельнікаў выстаўкі абіраюць для гэтай мэты традыцыйны сродак — стары добры жывапіс. Карціны Яланты Кізікайтэ — своеасаблівае "рэч у сабе", не надта падуладная інтэрпрэтацыі, а вось творы Канстанцінаса Гайтанжы, наадварот, — экстрэмерныя і зразумелыя. Гэта "глючная" антыўтопія, трызненне Кафкі, які начытаўся сучаснай навуковай фантастыкі. Адна работа выяўляе расстрэл апошняга эльфійскага караля, іншая распавядае пра жоўтую атамную бомбу, вынайздзеную прыхільнікамі Карласа Кастанеды. Праблема гэтых твораў хіба ў тым, што подпісы да іх куды цікавейшыя за самі "карцінкі". Як падаецца, аўтарам бракуе той выкшталенай візуальнай мовы, якой валодаюць многія іх беларускія аднагодкі. Не, вядома, не "той", а сваёй уласнай. Менавіта яна робіць жывапіснае выказванне шматзроўневым і поліфанічным, а

не проста ілюстратыўным у дачыненні да ідэй.

Акурат да літоўскай выстаўкі на той самай пляцоўцы экспанаваліся творы Аляксея Талстова — аднаго з нешматлікіх прадстаўнікоў айчыннага сучаснага мастацтва, які не мае прафесійнай адукацыі і праз гэта не пакутуе: адлюстраванне глабальнай тэматыкі ў амаль інісцінай жывапіснай манеры стала ці не асноўнай "фішкай" праекта. Карціны літоўскіх аўтараў выклікалі "сінхроннае" ўражанне, і цяжка было паверыць, што яны маюць адпаведныя дыпламы, а адзін нават выкладае ў Вільнюскай акадэміі мастацтваў.

І без таго пярэстую карціну дапоўніў аб'ект Алягіса Каспаравічуса: тры пары вайсковых насілак у колеры літоўскага сцяга. Паколькі сам аўтар не патлумачыў, што ён меў на ўвазе, інтэрпрэтацыі тут могуць быць размаітыя.

Што да праблем, якія становяцца тэмай выказвання літоўскіх аўтараў... Калі куратары выстаўкі імкнуліся давесці адсутнасць тут якога-кольвечы выразнага "трэнда" або нават "абагульняючага фактара", можна лічыць, што ў іх гэта атрымалася.

Ілья СВІРЫН

Фота Юрыя ІВАНОВА

Пазнаёміцца з работамі маладых фатографіў з Узбекістана можна было днямі ў народным фотаклубе "Мінск". Выстаўка "З Узбекістана з любоўю" прадстаўляе ташкенцкі фотаклуб "Нефармат" — новую генерацыю фатографіў, якія працуюць у дакументальнай фатаграфіі.

"Нефармат" створаны ў 2009-м пры студыі кінааператара, фатографа Уміды Ахмедавай. "Касцяк" вучняў удзельніцы апошняга Маскоўскага біенале і стаў ядром згуртавання, якое сёння ўжо налічвае каля 150 чалавек. Таксама "хроснай маці" можна назваць і заснавальніцу фонду "ФотаДэпартамент" з Санкт-Пецярбурга, куратара Вольгу Карсуну: пэўныя маладыя аўтары прайшлі яе школу. Невыпадкова Уміда і Вольга з'яўляюцца куратарамі выстаўкі.

"Наш клуб імкнецца развіваць напрамак творчай, некамерцыйнай фатаграфіі, — пракаментавала пазіцыю сваіх калег фатограф Аляксей Тудакоў. — Той асяродак, што нас атачае, людзі, іх паўсядзённыя заняткі, жыццё — вось што з'яўляецца аб'ектам нашых даследаванняў. Мы знаходзімся пад уплывам дакументальнай прыроды фатаграфіі".

Раскадроўка: Расія

Каб прадставіць сваё кіно на "Лістападзе", рэжысёр карціны "Геаграф глобус прапіў" Аляксандр ВЕЛЯДЗІНСКІ адмовіўся ад падарожжа ў Лондан, дзе яго сцэнарыст трапіў у праграму кінафоруму. Фільм-трыумфатар расійскага кінафестывалю "Кінатаўр" быў сустрэты мінскім гледачом з вялікай цікавасцю, ды нават тыя абмеркаванні, якія адбываліся ў зале пасля прагляду "Геаграфа...", яшчэ раз пацвердзілі ісціну: калі кіно не пакаідае аб'якавым — яно адбылося.

Пра што ж новая сцэна аўтара фільмаў "Рускае" і Жывы"? "Геаграф глобус прапіў" — гэта варыянт спалучэння аўтарскага і глядацкага кінематографа, пра які марыць амаль кожны фестываль. Карціна, створаная па матывах кнігі Аляксея Іванова, распавядае пра "постаць і жыццё" шалапутнага настаўніка геаграфіі з Пярмі — Віктара Служкіна. Дзіўную рэч зрабіў Велядзінскі: ён паказаў гледачу ў якасці героя сучаснасці не злодзея ці алігарха, а — інтэлігента. Смешнага п'янчугу-абібока, якому, здаецца, абрыдлі і вар'яты-школьнікі сучаснага веку, і сама школа з яе недасканалай сістэмай, і роля "здабытчыка", адведзе-

Аляксандр ВЕЛЯДЗІНСКІ,
рэжысёр

Фільм,
які пасля
"Лістапада"
трапіў
у пракат

Нефарматныя

З серыі Х.Шарахмедава "Улак".

Фотапраекцыя: Узбекістан

Кіно пра інтэлігента

ная сучаснаму мужчыну. Ён парушае ўсе стандарты паспяховага чалавека, меркай якога сёння з'яўляюцца матэрыяльны здабытак, і жыве па ўласных законах... Урэшце, сюжэт — у фільме. Мы ж паслухаем аўтара.

Пра ідэю карціны

— Задумку гэтай карціны я не выношаў доўга, як тое часам здараецца ў рэжысёраў. Усё атрымалася так. Было тэлефанаванне ад Валерыя Тадароўскага: "Саша, не хочаш зрабіць сцэнарыстам Аляксея Іванова? Я сам хацеў, але штосьці перагарэў". Да таго часу я кнігі яшчэ не чытаў, але прапанова мяне зацікавіла, і я пайшоў у краму. Набыў твор. Прачытаў. І зразумеў, што — бяруся. Патэлефанаваў Тадароўскаму і сказаў: "Давай здымаць". Я ўбачыў у гэтай гісторыі рэчы надзвычай мне блізкія. Падумалася: я таксама гэтак жыву, у мяне былі тыя ж самыя праблемы, бо працаваў у школе і вадзіў дзяцей у паходзе...

Пра галоўную ролю

— Сцэнарый фільма ствараўся адначасова з правядзеннем кастынгу. Пошукі акцёра на галоўную ролю ў нас доўжыліся... дзесяць хві-

лін. Мы адразу зразумелі, што Канстанцін Хабенскі — гэта "той самы" настаўнік геаграфіі. Ды і сам Косця запаліўся праектам. Але паколькі "Геаграф..." — гэта, збольшага, монафільм, астатні ансамбль ужо падбіраўся пад галоўнага героя. У фільме задзейнічалі Ганну Уколаву, Алену Лядаву... Аляксандр Робак — увогуле, мой вялікі сябра. Мяркую, стварэнню карціны садзейнічала тое, што большасць акцёраў, — мае сябры па жыцці. Нам было прасцей паразумецца адно з адным.

Пра "Дажывём да панядзелка"

— Многія кажуць, што фільм перагукаецца з вядомай карцінай Станіслава Растоцкага "Дажывём да панядзелка". Гэтае параўнанне, вядома, мяне надзвычай радуе. Але ў Віктара Служкіна ёсць шмат і ад Абломава, і ад князя Мышкіна, і ад Зілава — з "Адпачынку ў верасні" Мельнікава, і ад Бузыкіна з "Асенняга марафону" Данэлія... Гэты герой — вельмі архетыпічны, і вельмі добра, што кожны бачыць у ім сваё. Напрыклад, таго ж Мельнікава з "Дажывём да панядзелка", якога сыграў Вячаслаў Ціханяў. Дарэчы, гэтая карціна для

мяне ў пэўным сэнсе знакавая: яна сталася першай, на якую я прыйшоў у кінатэатр адзін, без бацькоў. Мне тады было дзевяць, і я вельмі сабой ганарыўся...

Пра вечныя каштоўнасці

— Калі ў мяне пытаюцца, пра што мой фільм, я не ведаю, што адказаць. Ён усё пра тое ж: пра каханне, пра сяброўства, пра веру ў дабро, пра спакусу... Дарэчы, Дзмітрый Быкаў напісаў у сваёй рэцэнзіі, што калі б Служкін не вытрымаў і падаўся спакусе (Паводле карціны, у настаўніка закахалася страшакласніца. — Д.А.), то вучні абавязкова загінулі б у паходзе ў водным парогу. Але ён вытрымаў — і падлеткі прайшлі яго. Вось такая думка. Але, па сутнасці, мой фільм — пра вечныя каштоўнасці. Такія героі, як Служкін, прывабліваюць. Яны не вельмі ўдачлівія, у чымсьці гультай, выпівохі, але заўжды шчырыя перад сабой і людзьмі. Галоўная яго вартасць — ён здолеў захаваць сябе. А, як кажуць, выратуеся сам — вакол цябе выратуюцца тысячы. Захаваць сваю душу — вось гэта подзвіг і мужнасць...

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

Гастролі: Польшча

Таксама Нэмэн

Канцэртныя праграмы, у якіх сваякі, калегі альбо проста знаёмыя спачылых легендарных музыкантаў выконваюць іх песні, звычайна асацыіруюцца ў меламанаў з дзейнасцю карпарацыі "Дзеці лейтнанта Шмідта". Максимум, на што могуць разлічваць наведвальнікі — сеанс калектыўнай настальгіі па часінах сваёй маладосці. Магчыма, якасны паводле ўзроўню выканання, але заўсёды другасны.

Канцэрт дачкі Чэслава Нэмэна Наталлі, які адбыўся 8 снежня ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры па ініцыятыве Генеральнага консульства Рэспублікі Польшча ў Гродне, рашуча развясцвае гэты стэрэатып. Спявачцы і яе музыкантам удалося бадай немагчымае: з аднаго боку, ашчадна захаваць "дух і літару" арыгіналу, а з іншага — выявіць з яго дапамогай і ўласную індывідуальнасць, прымусіўшы творы гена загучаць па-новаму. Адапаведна, стварэнне кавер-версій таксама можа быць справай творчай.

Для беларускіх аматараў Нэмэна яго дачка да нядаўняга часу была "цёмным конікам". Што і нядзіўна — спявае яна ці не ўсё жыццё, але пакуль яе вядомасць абмяжоўвалася хіба госпел-сцэнай Польшчы, пра якую ў нас увогуле мала хто ведае. Да таго ж, Наталля ніколі не была на Беларусі, і тую раку, што стала вытокаем яе прозвішча, упершыню пабачыла толькі ў мінулы год у падарожжы — балазе, ад драмтэатра да Нёмана рукой падаць.

Насуперак традыцыі, дзвюхгадзінная праграма складалася зусім не з "найлепшых хітоў" — яна называлася "Нэмэн, меней вядомы" і ўтрымлівала пераважна матэрыял з дзвюх апошніх кружэлак легенды, у якіх ён бескампрамісна выявіў сваё стаўленне да духоўных

праблем сучаснай цывілізацыі. Мо таму альбомы ў свой час спазналі даволі прахалодны прыём.

Як вядома, гэты матэрыял Чэслаў Нэмэн запісаў самастойна, накладваючы сінтэзатарныя партыі адна на адну. Наталля Нэмэн і яе калегі аранжыравалі электронную музыку для "жывога" складу выканаўцаў, пераўтварыўшы яе ў сакватны прагрэсіў-рок. Склад музыкантаў сабраўся папраўдзе моцны, асабліва для "безыменнага" гурта акампаніятарай, прычым кожны з інструменталістаў не проста доб-

расумленна выконвае свае партыі, але і ўпырсквае на агульнае "палатно" каліва ўласных яркіх фарбаў.

Аднак галоўным інструментам ансамбля, усё ж, з'яўляецца голас Наталлі Нэмэн. Класіфікаваць яе вакальную манеру вельмі складана: спявачка арганічна сумяшчае і джазавае, і рокавае, і нават оперную, віртуозна эксперыментуючы непасрэдна падчас канцэрта. Своеасаблівай інтэрмедыяй у праграме стала акапальнае выкананне псалмоў — настолькі "непрыгладжанае" ды прачулае, што гэты нумар карцела назваць адэкватным хрысціянскім адказам Дзяямандзе Галас. Таму замест чаканага "вечара памяці" атрымалася свежая і аўтэнтчная атрымае, перанасычаная глыбокімі і шчырымі эмоцыямі.

А перад канцэртамі ў фэа драмтэатра адбылося адкрыццё фотавыстаўкі ўдавы музыканта — Малгажаты — "Чэслаў Нэмэн у аб'ектыве жонкі". Па словах аўтаркі, яна імкнулася выявіць мужа ў нязнаным для публікі вымярэнні — не як творцу, але як "простага смяротнага", што любіць сваю сям'ю і дбае пра гаспадарку. Як распавяла пані Малгажата, Чэслаў Нэмэн успадкаваў "залатыя рукі" свайго бацькі, і калі б яму не было наканавана стаць музыкантам, дык зрабіўся б выдатным цесляром.

Ілья СВІРЫН

На здымку:

выступае Наталля Нэмэн. Фота Валерыя ВЯДРЭНКІ

Анонс

Госці Беларусі здзейснілі своеасаблівае "паломніцтва" на радзіму Чэслава Нэмэна ў Старыя Васілішкі.

Падрабязна пра гэта — у наступных нумарах "К".

Ф.Карымаў. "Укладчыкі асфальту". З серыі "Мае вуліцы. Ташкент, 2012 г."

А.Тудакоў. "Грузінскі дворык".

Ф.Карымаў. "Прадавец лямбашак". З серыі "Мае вуліцы. Ташкент, 2012 г."

Камертон: ЗША

Песня пачынаецца з запальнай ірландскай мелодыі на скрыпцы, раптам яна саступае месца рытмічнаму рэчытатыву вакаліста, а потым — новы музычны паварот і вяртанне да пачатку. Прыблізна так можна апісаць стыль амерыканскага квартэта "The Boston Boys", які ў рамках свайго еўрапейскага турнэ выступіў з канцэртамі ў Мінску.

Змяшаць, але не ўзбоўтваць

Прызнацца, часам гэтая чацвёрка па гучанні нагадвала маленькі аркестр, а часам — гучала надзвычай мінімалістычна. Няспешчаны амерыканскай музыкой мінскі глядач цягнецца да дакладных адказаў, але не: бостанскія хлопцы "распраўляюцца" з "карэннымі" стылямі — соул, блюграс, кантры — лёгка і займальна, прапаноўваючы музыкае палатно, багатае на цікавыя знаходкі і новыя фарбы.

Увогуле, што мы ведаем пра амерыканскую музыку? Песцім блюз, захапляемся джазам, прымаем хіп-хоп, але ці здольны сучасны слухач, асабліва беларускі, зняць з гэтых вядомых напрамкаў стружку трэшкі ўжо "зацвярдзеллага" феномена і пагуляць з іх першаасновамі? Па-сутнасці, гэта і прапаноў-

ваюць музыканты "The Boston Boys", ствараючы ў выніку свой унікальны мікс, жанравую сумесь, якую слухаць у нечым нават нязручна, (бо чакаеш традыцыйных хадю), але глядчы на выхадзе атрымліваюць такую "гурманскую страву", незвычайны прадукт, забыцца на які, здаецца, немагчыма.

Акінуўшы вокам імідж каманды — хлопцы ў кашулях з гальштукімі, хтосьці нават

з "матыльком", але ў джынсах, а саліст увогуле ў бейсболцы — публіка атрымлівае прывітанне, з аднаго боку, ад бандаў 60-ых (кшталту тых жа "The Beatles"), з іншага, сучасны "кэжуал" — адсылка да вольнага стылю выканаўцаў-бардаў (songwriters) 1970-1980-х, якім уласцівы больш свабодны падыход да сцэнічнага адзення. І тут, несумненна, узнікае фігура вядомага фольк-рок музыканта Пола Саймана, які і па духу і па ледзь заўважных знешніх прыкметах аказваецца вельмі блізім "The Boston Boys". Вядома, справа не столькі ў той самай бейсболцы, а ў тым, што спявальнасць гурта, тонкая адценні, рытмічная вольнасць, нечаканыя павароты іх музыкі — усё гэта нагадвае Саймана. Выканаўцу, якому незвычайным чынам удалося пераўтварыць амерыканскую песню ў драматычную, "аб'ёмную" музычную творы. У гэтым кантэксце музыкае наватарства квартэта з Бостана знаходзіць падтрымку ў сучаснага класіка амерыканскай культуры, амаль няўлоўна перагукаючыся з яго музыкай.

Пад час прабывання ў Беларусі музыканты "The Boston Boys" далі канцэрт не толькі ў Маладзёжным тэатры эстрады, сталічным паб-клубе, але і выступілі перад выхаванцамі Дзіцячай вёскі "Вытокі", наведвальнікамі Цэнтральнай гарадской бібліятэкі ў Баранавічах. Гэтаксама бостанская чацвёрка дала майстар-клас у Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў студэнтам кафедры эстрады. Мяркую, амерыканская каманда здольная прыпаднесці добры ўрок маладым беларускім фолк-року гуртам. Бо самі "The Boston Boys" — зусім неаблігі прыклад таго, як можна спалучыць традыцыю, напрацоўкі папярэднікаў і ўласнае "я" музыканта.

Візіт бостанскай каманды ў нашу краіну адбыўся пры падтрымцы Пасольства ЗША ў Беларусі. Наступная кропка ў турнэ "The Boston Boys" — Мальта і Чарнагорыя.

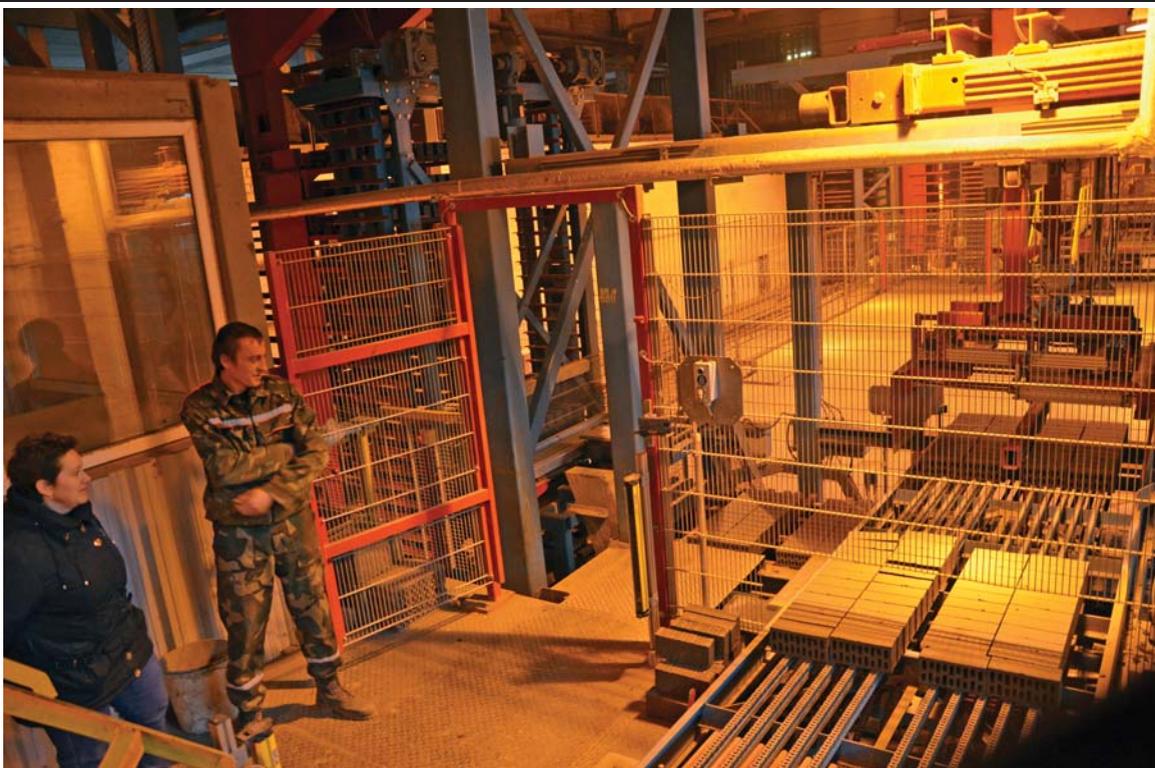
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ДУДЗІНСКАГА

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

...Як адзначыў намеснік дырэктара камбіната, шмат працы даводзілася рабіць уручную, бо паколькі тэхналагічная лінія цалкам аўтаматызаваная, то замена праграмы пацягнула б велізарныя выдаткі. Такім чынам, на пачатку брак пры вытворчасці рэстаўрацыйнай цэгля пераўшыў 50 — 70 працэнтаў. Дзякуючы высылкам спецыялістаў гэты паказчык істотна знізіўся, але ўсё адно не наблізіўся да нуля. Каб поўнасцю пазбавіцца бракаванай прадукцыі, неабходна цалкам перапрафіляваць камбінат. Але на сённяшні дзень гэтага дасягнуць нерэальна. Не тыя рынкі збыту.

Напэўна, значна прасцей было б падключыць да наладкі вытворчасці спецыялістаў з той жа Польшчы ці Літвы, дзе рэстаўрацыйныя матэрыялы выпускаюць не адно дзясяцігоддзе. Аднак, па словах Валерыя Ястрэмскага, улічваючы змаганне за рынкі збыту, ніхто з канкурэнтаў не выявіў жаданне дапамагчы.

Столінскі рэцэпт імпарта-замышчэння: мінус два еўра ад кошту цагліны для рэстаўрацыі

Працэс стварэння цэгля ў цэхах Гарынскага камбіната.

Цэгла з Юрскага перыяду

Гэтакаса на прадпрыемстве не пайшлі на кардынальны эксперымент — сушку рэстаўрацыйнай цэгля ў прыродных умовах, пад павеццю (ва ўсім свеце — лепшы варыянт для вырабу аналагічнай прадукцыі). Не было для гэтага адпаведнай тэрыторыі, іншых умоў.

Калі ж казаць пра аб'ёмы вырабленай прадукцыі, то на сённяшні дзень выпушчана больш за 43 тысячы цаглін, якімі неўзабаве будзе умацоўвацца сцена айчынных старадаўніх замкаў ды палацаў. У прыватнасці, з "Белрэстаўрацыяй" падпісана дамова на адгрузку цэгля на Навагрудскі замак. Да канца гэтага года плануецца туды накіраваць дваццаць тысяч цаглін, пры тым, што першапачаткова сёлета планавалася вырабіць больш за 72 тысячы адзінак. Да слова, на наступны год ідуць перамовы пра выраб 500 тысяч цаглін.

Колькі ж каштуе такое задавальненне? Адрозна можна сказаць, нятанна. Так, калі вытворчасць звычайнай цэгля ад фармоўкі да выгрузкі з печы займае 10 дзён, то рэстаўрацыйнай — у паўтары разы болей. Адсюль і больш высокія кошты ў параўнанні са звычайнай цэглай. Тым не менш, айчынны аналаг рэстаўрацыйнай прадукцыі танней за польскі ў два разы. Як вынік, эканомія з кожнай цагліны складае 2 еўра.

Тэсты на "вынослівасць"

Але ад тэорыі — да практыкі. Начальнік аддзела тэхнічнага кантролю Тамара Пратасавіцкая паказала працэс стварэння цэгля ад апрацоўкі гліны і яе фармоўкі да абпальвання і сушкі. Апошні этап на сабе адчула фотакамера, аб'ектыў якой літаральна за некалькі секунд запацеў ад вялікай вільготнасці. Не менш цікава было наведаць і адмысловую лабараторыю прадпрыемства, дзе цэгла праходзіць шэраг тэстаў, у тым ліку на трываласць у гідраўлічным прэсе. Гэтае абсталяванне дазваляе сертыфікаваць розныя віды прадукцыі.

Адрозна здзівіла малая колькасць рабочых. Як патлумачыла Тамара Пратасавіцкая, з устаноўкай ліній нямецкай фірмы кіраванне тэхналагічным працэсам стала максімальна аўтаматызаваным, у тым ліку — з дапамогай сучасных камп'ютараў.

Раскрыла Тамара Леанідаўна і адзін з сакрэтаў вырабу якаснай цэгля. Аказваецца, у яе склад дабаўляецца ў пэўных прапарцыях гранітны кампанент. Да таго ж, каб атрымалася добрая цагліна, сфармаваную гліну неабходна абпаліць пры тэмпературы не менш за 900 градусаў.

І ўсё ж ці не самы галоўны фактар поспеху вытворчасці рэстаўрацыйнай прадукцыі Гарынскага камбіната ў галоўным кампаненце — гліне. На камбінаце выкарыстоўваецца глі-

на старажытнага юрскага перыяду, аналагаў якой няма ў краіне. Такая цэгла захоўвае свае функцыі некалькі стагоддзяў і па марозаўстойлівасці можа смела канкураваць з еўрапейскімі аналагамі. А наўнасаць двух унікальных радовішчаў — Гараднога і Тураўскага — дае магчымасць вырабляць будаўнічыя матэрыялы двух натуральных арыгінальных колераў — чырвонага і жоўта-саломеннага без дадання фарбавальнікаў.

Каб пераканацца ў гэтым, а таксама пацвердзіць легенду, што цэгла выраблялі на Століншчыне адмысловым чынам ледзь не ў кожным сялянскім двары, давлялося наведаць сталіцу ганчарства — вёску Гарадная.

Атракцыя ў памежжы

Працягласць шляху са Століна да Гарадной складае пару дзясяткаў кіламетраў. А вось пераадолець яго, мякка кажучы, не вельмі проста. Асфальтаваная дарога, месцамі разбітая кар'ернымі самазваламі ўшчэнт, з рытвінамі і калдобінамі не дазваляе не тое што разгагнаць легкавік, але і быць упэўненым у захаванасці пасля падарожжа падвескі.

І калі рытвіны на дарозе і не адаб'юць ахвоту ў патэнцыйных турыстаў наведаць вёску, то яе статус — цалкам верагодна. Справа ў тым, што Гарадная знаходзіцца ў памежнай зоне, а таму нават ганчарам — удзе-

На людным месцы

А вечар — добры

Заслужанаму аматарскаму калектыву Рэспублікі Беларусь "Добры вечар" — 25 гадоў. І кожны з "...вечароў" быў насычаны цяжкай упартай працай. А вынікам сталі не толькі бліскучыя перамогі на міжнародных фестывалях, але і ўменне скарыць сэрца самага прыдзірлівага глядача.

РАГАЧОЎ

Заснавальнік і кіраўнік калектыву — Міхаіл Зайцаў, цудоўны творца і арганізатар. У вакальны склад увайшлі Наталля Зайцава, Ірына Гавядкова, Наталля Дзеглявіч, Галіна Яськова, у харэаграфічны — Юлія Казлова, Іна Серанкова, Валянціна Дзернава, Вікторыя Бравая. Рэпертуар ансамбля складаецца з народных песень, аўтэнтычнага фальклору Рагачоўшчыны.

Гастрольныя маршруты пракладзены па Беларусі, Чэхіі, Украіне, Расіі. "Добры вечар" стаў дыпламантам Міжнароднага фестывалю славянскай культуры (Белград), Міжнароднага фестывалю песні і музыкі Падняпроўя Расіі, Украіны, Беларусі (Дуброўна), рэгіянальных фестывалю-святаў (Харкаўская і Бранская вобласці). Удзельнічаў калектыву ў культурных праграмах Парламенцкага сходу Саюзнай дзяржавы і Міжнародным фестывалі мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску".

6 снежня ў гарадскім Доме культуры з аншлагам прайшоў юбілейны канцэрт "Добрага вечара".

Наш кар.

Электронныя прэзентацыі

Супрацоўнікі Паплаўскай сельскай і школьнай бібліятэкі прапагандуюць творчасць пісьменніка-земляка Рыгора Ігнаценкі.

БЯРЭЗІНШЧЫНА

Рыгор Ігнаценка — дзіцячы пісьменнік, аўтар 12 кніг, член Саюза пісьменнікаў Беларусі. Галоўная тэма яго твораў — гармонія ва ўзаемаадносінах чалавека і прыроды.

На базе сельскай бібліятэкі прайшло мерапрыемства з нагоды дня нараджэння пісьменніка, якое адкрылася выстаўкай-праглядам, дзе былі прадстаўлены выданні пра жыццё пісьменніка, матэрыялы перыядычнага друку. Дапоўнілася экспазіцыя музычным інструментам, на якім граў пісьменнік. Дарэчы, 34 гады ён адпрацаваў настаўнікам у Паплаўскай сярэдняй школе.

Увазе чытачоў прадстаўлена і электронная выстаўка. Тут можна было пазнаёміцца з 12 кнігамі аўтара, паглядзець прэзентацыю апошняй — "Зацугляны шчупак".

Адбыліся і выязныя імпрэзы. Бібліятэкары наведвалі класныя гадзіны ў школе, дзе з задавальненнем слухалі ўрыўкі з твораў Ігнаценкі (яго апавяданні ўключаны ў падручнік для вучняў пачатковых класаў).

Бібліятэкары збіраюць матэрыялы, якія маюць дачыненне да імені Ігнаценкі. Паплаўскай сельскай бібліятэкай выдадзена два зборнікі літаратурных замалёвак, якія раней нідзе не друкаваліся: "Зялёная рэха", "Пад ляснымі шатрамі". Створаны дыск "Старонкамі жыцця і творчасці Р.К. Ігнаценкі". Ён змяшчае электронную прэзентацыю, фотаздымкі, сцэнарый літаратурна-музычнай кампазіцыі.

Валянціна НАСКАВЕЦ, бібліятэкар Паплаўскай сельскай бібліятэкі

льнікам штогадовых фестываляў і пленэраў даводзіцца афармляць стос дакументаў. І калі запрошаным гасцям дапамагаюць з паперамі мясцовыя работнікі культуры, то хто будзе апекавацца арміяй турыстаў, на якую спадзяюцца ў аддзеле ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі? Відавочна, пытанне гэтае павінны вырашаць супольна розныя ведамствы і, прыняўшы зручнае і для супрацоўнікаў памежнай заставы, і для гасцей ганчарнай Меккі рашэнне.

З гэтай думкай прыязджаем разам з начальнікам аддзела Васілём Зарубам акурат да Цэнтра ганчарства. Там нас ужо чакае яго дырэктар Алімпіяда Леанавец, якая ўзначальвае ўстанова з часу яе стварэння ў 2003 годзе. Хто як не яна ведае пра мясцовую гліну і вырабы з яе літаральна ўсяго. Пад час невялікай экскурсіі Алімпіяда Дзмітрыеўна не расчароўвае чаканні і паказвае аўтэнтчную драўляную рамку для вырабу цэгля, якой карысталіся мясцовыя гаспадары яшчэ якіх паўстагоддзя таму, а

будынку.

Да слова, пасля Вялікай Айчыннай вайны вырабам такой цэгля займаліся многія жыхары Гарадной і суседніх вёсак. Пасля ж прадукцыю народных рамеснікаў выцеснілі цагельныя заводы. Толькі вакол Століна налічалася пяць такіх камбінатаў. Але і яны, за выключэннем Гарынскага, не вытрымалі канкурэнцыю з боку заводаў, што выпускаюць будаўнічыя блокі і панэлі — больш танныя і зручныя для ўзвядзення масавага жылля, аднак і значна менш экалагічныя. Хто ведае, магчыма ў недалёкай перспектыве ў святле папулярнасці экалагічнай прадукцыі выкарыстанне саману ператворыцца з напалаўзабытай традыцыі ў прыбытковое рамяство. Балазе, сёння ў суседняй Польшчы майстры гэтай тэхналогіі — на вагу золата.

Але вернемся ў Цэнтр ганчарства. Як-нікак, калі выраб цэгля носіць утылітарны, вытворчы характар, то праца ўласна ганчароў — мастацкі і дэкаратыўна-ужытковы.

адбою няма!), а ў пазіцыі мясцовай школы, а мо і раённага аддзела адукцыі. Маўляў, кожны вучань мусіць пасля заняткаў прысутнічаць на абавязкова-дабраахвотных факультатывных занятках. Калі ж тады яму ісці ў Цэнтр ганчарства? Пытанне гэта, па меркаванні Алімпіяды Дзмітрыеўны, актуальнае. Думаецца, можна было б знайсці нейкае кампраміснае рашэнне, і для найбольш здольных школьнікаў замяніць тое ж працоўнае навучанне на заняткі па ганчарным майстэрстве.

Важна на мясцовым узроўні задумацца і над пытаннем, як заахваціць моладзь пасля заканчэння школы ды ВНУ ці каледжа вяртацца назад ды на прафесійным узроўні займацца народнымі рамёствамі. Цяпер жа тэндэнцыя такая: чалавек доўгі час працуе на нейкім прадпрыемстве і толькі з выходам на пенсію аддаецца любімай справе. Як змяніць гэты стан рэчаў? Хаця б арганізаваць на пастаяннай аснове продаж прадукцыі народных майстроў.

чарства ў Гарадной — за кошт мясцовай бібліятэкі, якая мусіць пераехаць у іншы будынак. Акрамя таго, вялікія змены чакаюцца і ў суседняй Сядзібе ганчара. Філіял Столінскага раённага краязнаўчага музея месціцца ў сялянскай хаце, якая калісьці належала ганчару. Ужо ўлетку плануецца, што кожны наведвальнік зможа пабачыць, як жыву і працаваў гарадзянскі глінамес — гэта пакажа сапраўдны ганчар, і кожны турыст здолее не толькі паглядзець, як працуе майстар, але і паспрабаваць свае здольнасці ў такой справе.

Васіль Заруба мяркуе далучыць да задумы цікаўную і неабыхавую да народных традыцый моладзь, у тым ліку Студэнцкае этнаграфічнае таварыства. Балазе, месца перад музеем-сядзібай хопіць, каб паставіць не адну палатку. Да таго ж, і ў самой сядзібе не так даўно з'явіўся гасцявы пакойчык, запатрабаваны заезджымі ганчарамі. Калі ж працягваць жыллёвую тэму,

гэта, як і кам'ютарнае абсталяванне, было набыта за грошы міжнароднага гранту. Па словах Аляксея Вярэніча, усяго было напісана тры праекты, па двух з іх Цэнтр і атрымаў фінансаванне. Цяпер жа маецца задумка арганізаваць грамадскае аб'яднанне краязнаўчага профілю, якое б магло не толькі займацца вывучэннем гістарычнай спадчыны раёна, а і таксама распрацоўваць разнастайныя праекты з прыцягненнем грантаўскіх сродкаў.

Вяселле з ганчарнай атрыбутыкай

Не застаецца ўбаку ад ганчарнай тэматыкі і раённы музей, які ўзначальвае Святлана Вярэніч. Цікава, што наша сустрэча адбылася не ў самім музеі, куды я завітаў адразу ж пасля наведвання Гарынскага камбіната, а ў Гарадной — дырэктарка набывала ў мясцовых жыхароў экспанаты для сваёй установы. Сярод іх, да слова, не толькі разнастайныя збанкі ды глякі, але і воз, на якім колькі дзесяцігоддзяў таму адзін з мясцовых ганчароў вазіў на кірмаш свае вырабы.

Па словах Святланы Вярэніч, апошнім часам назіраецца істотнае павелічэнне цікавасці з боку грамадскасці да народнай культуры, старадаўніх традыцый. Прыклад

танней за межжную

Алімпіяда Леанавец эмацыяна рэагуе на праблему падрыхтоўкі юных кадраў.

Кацярына Літвінчык — адна з многіх, хто вырашвае звязаць свой лёс з нялёгкай прафесіяй.

Форма для вырабу цэгля ў "хатніх" умовах.

таксама адмысловую прыладу для вымання цаглін з рамак для іх сушкі. Што і казаць, варштат просты, аднак, да дробязей прадуманы. Як і сакрэт добрай цэгля: выкарыстанне мясцовай гліны. Праўда, як высветлілася пазней у працэсе гутаркі з краязнаўцам, супрацоўнікам Столінскага раённага краязнаўчага музея Аляксеем Вярэнічам, у гэтай мясцовасці найбольш пашырана была іншая мадыфікацыя цэгля — саман: гліна ў вялікіх ёмістасцях перамешвалася з саломай (да гэтага працаёмкага працэсу далучалі коней), фармавалася ў адмысловых рамках і без абпальвання сушылася пад навесам. У выніку з такой цэгля атрымліваліся экалагічныя і надзвычай трывалыя

Як заахваціць ганчара?

У дзень нашага прыезду ў залу за ганчарным колам працаваў не шматразовы лаўрэат конкурсаў, не знакаміты майстра, а мясцовая адзінаццацігадовая школьніца Кацярына Літвінчык, якая ўжо некалькі гадоў паспяхова авалодвае майстэрствам ганчарнага рамяства. Пасля заняткаў яна ці не штодня спяшаецца ў Цэнтр — эксперыментаваць, набываць аўтарскі почырк. На жаль, Кацярына — хутчэй выключэнне з правілаў. Апошнім часам у Гарадной усё менш дзяцей займаецца на пастаяннай аснове ганчарствам. І справа, як аказалася, не ў жаданні падлеткаў (ўлетку ад іх

Па словах Васіля Зарубы, пакуль тое-сёе з вялікага асартыменту "народнай прадукцыі" можна знайсці ў асобных крамах Століна. Зразумела, камерцыйныя крамы не могуць вылучыць вялікія плошчы для вырабаў майстроў. А таму неўзабаве ў старадаўнім манькавіцкім парку, побач з раённым музеем у будынку XIX ст. паўстане выставачная зала, дзе можна будзе не толькі набыць прадстаўленыя там рэчы, але і заказаць іх у майстра.

Турыстычны цэнтр — з былога СДК

Плануецца ў бліжэйшы час павялічыць і плошчы Цэнтра ган-

то варта адзначыць колькі ідэй кіраўніка культурнай сферы раёна. Да прыкладу, Васіль Заруба разглядае магчымасць перарабіць частку школьных памяшканняў, якія цяпер не выкарыстоўваюцца, у жыллыя памяшканні з асобным уваходам, неабходнымі камунікацыямі. Зацікавіла яго і магчымасць перапрафіляваць будынку зачынены сельскіх устаноў культуры ў гісторыка-культурныя турыстычныя цэнтры, па ўзоры з аналагічным аб'ектам ў вёсцы Івесь Глыбоцкага раёна.

Але і цяпер Цэнтр ганчарства можа пахвастацца сучаснай тэхнікай, у тым ліку мотаблокам, газонакасілкай, бензапілой і нават скутэрам. Усё

таму — запатрабаванасць народнага абраду вяселля, адноўленага на мясцовым матэрыяле. Варта адзначыць, што ў межах абраду малядым прапануюцца гліняныя вырабы з нанесенымі на іх імёнамі — ізноў-такі, вырабленыя ў Гарадной.

Тым часам, ганчарная сталіца Беларусі чакае майстроў, якія ўлетку збяруцца ў Гарадной на чарговы Міжнародны пленэр ганчароў. Будзем спадзявацца, што хаця б некаторыя агучаныя ідэі да гэтага часу ажыццявяцца.

Кастусь АНТАНОВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Столінскі раён — Мінск
Фота аўтара

Упершыню конкурс беларускіх танцаў "Мяцеліца" прыме сёння мінскі Палац мастацтваў. Аўтар ідэі праекта — Мікалай Козенка, этнахараграф, даследчык аўтэнтчнага беларускага танца, ініцыятар і рэжысёр-пастаноўшчык шэрагу знакавых фальклорных фестываляў — у тым ліку і "Берагіні".

"Мяцеліца" ў завіруху

У праграме конкурса — 10 найбольш вядомых беларускіх танцаў, у тым ліку, лявоніха, падыспань, кракавяк, полька-какетка, полька імправізаваная, ночка, каханачка, карапет.

Да ўдзелу запрошаны танцавальныя пары, якія вывучаюць, пераймаюць і выконваюць беларускія танцы, але не з'яўляюцца прафесіяналамі. Удзел у конкурснай праграме не абмяжуецца толькі танцавальнымі па-

рамі са сталіцы: запрашэнне атрымалі яшчэ і ўдзельнікі ды выхаванцы вядомых ў Беларусі фальклорных гуртоў. Гэта прадстаўнікі ўзорнага гурта "Сунічкі" Стайскай дзіцячай школы мастацтваў Лепельскага раёна, ансамбль фальклорнага танца "Палескія плясуны", а таксама танцавальныя пары з Асіповічаў, Баранавічаў, Лепеля.

Праграма конкурсу будзе суправаджацца музыкай інструментальных капэл: "На таку", "Дзвіна", любанскага

музыкі Васіля Семашкевіча. Да таго ж, у праграме запланаваны майстар-клас па танцы "Мяцеліца" для гледачоў і ўдзельнікаў конкурса.

Акрамя конкурснай праграмы, удзельнікі фальклорных гуртоў пакажуць адметныя танцы сваёй мясцовасці, знойдзеныя ў этнаграфічных экспедыцыях і перанятыя ад носьбітаў традыцыйнай танцавальнай культуры.

К.А.

У апошні час праводзіцца шмат прафілактычных мерапрыемстваў, накіраваных на папярэджанне пажараў і гібелі людзей ад іх па прычыне неасцярожнага абыходжання з агнём пры курэнні. Вось і на дзень завяршылася Рэспубліканская акцыя "Не прапальвай сваё жыццё!".

Ні для каго не сакрэт, што курэнне ў ложку пагражае пажарам. У Беларусі больш за палову ўзгаранняў у жылых дамах адбываецца з-за непатушаных цыгарэт. Ахвярамі іх становяцца каля 70% ад агульнай колькасці загінулых на пажарах. У любым выпадку, кардынальна змяніць сітуацыю і паменшыць колькасць ахвяр пажараў па прычыне курэння ў ложку можна будзе толькі тады, калі абсалютна кожны курэц пачне ўсведамляць асабістую адказнасць за жыцці блізкіх.

Не прапальваць жыццё

У акцыі прымалі ўдзел актывісты Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі выратавальнікаў-пажарных, члены клубаў юных выратавальнікаў-пажарных, студэнты, работнікі раённых і гарадскіх аддзелаў па надзвычайных сітуацыях, прадстаўнікі іншых арганізацый.

На першым этапе акцыі фармаваліся групы з хлопцаў і работнікаў МНС. Юныя выратавальнікі садзіліся ў грамадскі транспарт і пад час руху распаўсюдзілі пасажырам пра небяспеку курэння ў ложку, тлумачылі, што людзі, якія злоўжываюць спіртным і тыя, хто паліць у ложку ў стане алкагольнага ап'янення, ставяць пад пагрозу не толькі сябе, але і навакольных.

Другі этап адбыўся на прамысловым прадпрыемстве. Перад пачаткам змены на кан-

трольна-прапускным пункце рабочым і служачым раздаваліся інфармацыйныя ўлёткі і памятки.

Трэці этап праходзіў у вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах. Пад час канцэртнай праграмы дэманстраваліся тэматычныя відэафільмы, прайшлі і тэматычныя дыскатэкі для моладзі.

Чацвёрты этап — заключны. Фінальнае мерапрыемства праходзіла ў гандлёвым цэнтры "Сталіца". Да ўдзелу ў канцэртнай праграме прыцягваліся актывісты Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі ратавальнікаў-пажарных, калектывы мастацкай самадзейнасці, медыяперсоны.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 2.)

...А Зоя Кулеша, намеснік старшыні Гродзенскага гарвыканкама, пасакрэтнічала са мной наконт таго, чым яе горад, які стане з 18 студзеня 2014 года культурнай сталіцай Беларусі, збіраецца здзіўляць.

— Мы этанакіравана працавалі на тое, каб у наступным годзе Гродна атрымаў статус Культурнай сталіцы Рэспублікі Беларусь, — сказала яна. — На нашу карысць спрацавала велізарная колькасць аб'ектаў спадчыны, якімі валодае горад, тая мерапрыемствы, якія ладзяцца ў Гродне цягам многіх гадоў. А ў 2014-м, сярод іншага, у нас пройдзе фінал X Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, 18 студзеня стартуе праект "Гродзенцы — гродзенцам", запланаваны Другі фестываль-свята "Лялькі над Нёманам" ды многае іншае.

Сваю парадку Зой Вацлаваўне даў начальнік Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец:

— Адна з галоўных задач, якую трэба будзе вырашыць гродзенцам, заключаецца ў тым, каб кожны гараджанін стаў удзельнікам праекта. Напрыклад, у Магілёве мы праводзілі "спаборніцтвы" на легшы дварык, а жыхароў Першамайскай вуліцы ў летні перыяд папрасілі яркім, незвычайным спосабам ўпрыгожыць уласныя дамы.

Практычна на выхадзе з Ратушы я задаў Барысу Святлоўу пытанне, што трэба зрабіць, каб які-небудзь беларускі горад атрымаў статус кштальту "Культурная сталіца Еўропы". Барыс Уладзіміравіч адзначыў, што для пачатку неабходна прайсці працэдуры для суіскання такога звання. Але нічога немагчымага няма, паколькі які беларускі горад, па меншай меры, з абласных цэнтраў, ні вазьмі, яны ўсё вартыя! І з пункту гледжання сваёй шматвяковай культуры яны маюць перавагу перад самымі вядомымі мегаполісамі.

Не варта забывацца на фінансавы бок: праект даў магчымасць прыцягнуць у эканоміку краіны 5,5 трыльёна рублёў.

Усім дзякуй!

У Палацы культуры вобласці мела адбыцца ўрачыстае закрыццё праекта. Па шляху зыркае вока выявіла, што прыступкі лесвіцы, размешчанай побач з Ратушай, якія вялі да Дняпра, добра заледзянелі. Мабыць, лесвіца тая была не надта культурная, калі яе абышлі ўвагай камунальныя службы...

А вось шэсце Дзядоў Марозаў і Снягурак па Магілёве мне ўбачыць не давялося: яно прайшло таксама за дзень да майго прыезду. А масавае шэсце глядачоў да Палаца назіраў на свае вочы. У яго фае працавала выстаўка-прэзентацыя "Магілёў — культурныя традыцыі: ад мінулага да сучаснасці". Наведвальнікі сачылі за тым, як ганчары ляпілі гаршчкі, майстры пісалі іконы, на кроснах ткаўся ручнік, каваліся вырабы з металу. Публіцы прапаноўвалася набыць карціны, вырабы з саломкі і керамікі, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва... Гучала таксама праграма ансамбля старадаўняй музыкі, артысты дэманстравалі строі з мінулага...

Аркестр народных інструментаў імя Л.Іванова Магілёўскай абласной філармоніі.

Міністр культуры Барыс Святлоў (справа) уручыў кіраўніку Магілёўшчыны Пятру Рудніку нагрудны знак "За ўклад у развіццё культуры Беларусі".

Місія (пера)выканана!

Магілёў падвёў першыя вынікі акцыі "Культурная сталіца Беларусі і СНД-2013"

Пад час урачыстасцей.

Выступае ансамбль танца, музыкі і песні "Белыя росы" (Гродна).

Народныя майстры ў фае Палаца культуры вобласці.

Канцэртная ж частка трохі затрымалася. І віной таму сталі... карэспандэнт "К" з намеснікам старшыні Магілёўскага аблвыканкама Валерыем Малашкам, які адмыслова для нашай газеты падвёў вынікі праекта. Праўда, спачатку ён крыху панаракаў на СМІ ўвогуле:

— На мой погляд, вашы калегі не ў поўнай меры асвятлялі мерапрыемствы, якія праводзіліся ў рамках праекта. Так, пра галоўныя з іх гаварылася, але ж была і процьма іншых, якія заслугоўваюць увагі. Мы паспрабавалі падлічыць, колькі ж усяго было праведзена імпрэз у Магілёве і вобласці, ды збіліся з рахунку. Толькі самых рэзанансных — больш ці менш — каля пяцідзiesiąці. Міжнародныя фестывалі — XX, юбілейны, форум духоўнай музыкі "Магутны Божа", анімацыйныя фільмаў "Анімаёўка", маладзёжны тэатральны форум "M.@rt.кантакт", музычны "Залаты шлягер", пленэр па скульптуры з каменя "Каменная казка" і жывапісны "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве", выстаўкі карцін Аляксандра Шылава, прадметнай фатаграфіі "Трусіная нара", акцыі "Mast Act — Mast Art" і "Zabor". Таксама прайшлі дні культуры Арменіі, Кітая, Кубы... Да нашых заслуг, а таксама ўсіх без

выключэння ўстаноў культуры, майстроў мастацтваў і дзеляў культуры, як вядомыя, так і пачаткоўцаў, да заслуг, нарэшце, усіх жыхароў горада і вобласці хачу аднесці тое, што ўсе мы засталіся неабякавыя да праекта, і, хто як мог, удзельнічаў у ім. А гэта азначае, што патрэба ў такіх падзеях — відавочная, што духоўнасць у людзях, імкненне да прыгожага не зніклі. І не варта забывацца на фінансавы бок: праект даў магчымасць прыцягнуць у эканоміку краіны 5,5 трыльёна рублёў.

— А што не атрымалася? — задаю пытанне Валерыю Анатольевічу?

— Хацелася б больш глыбока "нырнуць" у гісторыка-культурную спадчыну, заняцца ўшчыльную вяртаннем згубленых каштоўнасцей з далейшай, калі трэба, рэстаўрацыяй такіх артэфактаў. Будзем рухацца ў гэтым кірунку.

...А ў зале нумары артыстаў перамяжоўваліся выступамі афіцыйных асоб, якія казалі словы, адрававаныя Магілёву, узнагароджвалі падзякамі, граматамі, нагруднымі знакамі. Пасля расійскай спявачка Варвара грывнула свой хіт "Летала да пела". А галоўнай часткай урачыстасцей стала перадача эстафеты Магілёвам як культурнай сталіцай яго наступнікам — загаданаму вышэй Гродну, а таксама гарадам Ош і Алматы, што сталі Культурнымі сталіцамі СНД-2014.

■ ■ ■

...У Мінск я вяртаўся цягніком эканом-класа, вагоны якога пры вырабе пакуль яшчэ не абсталяваюць убудаванай музыкой Жэкі і яму падобных. За што і дзякуй!

Галоўны ж адрасат падзяк — Магілёў, які з гонарам цягам 2013-га выконваў місію Культурнай сталіцы Беларусі і СНД. Як мне здаецца, з місіяй ён цалкам справіўся, а ў сім-тым відавочна перавыканаў узятыя абавязальствы!

Алег КЛІМАЎ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Магілёў — Мінск
Фота Юрыя ІВАНОВА

У савецкія часы галоўнымых выхаваных сродкаў для юных музыкантаў, а таксама ўсіх школьнікаў, быў хор. Сёння, не аспрэчваючы тых харавых традыцый, закладваюцца новыя — інструментальныя. Яны добра развіты ў Еўропе, дзе кожны першакласнік вучыцца іграць на дудачцы — старадаўняй флейце, пасля якой будзе засвойваць іншыя духавыя (і не толькі) інструменты. А галоўнае — іграць у ансамблі. Бо без гэтага — як жа ён будзе бавіць вольны час, калі стане дарослым?

У Беларусі ансамблевае музыцыраванне таксама было добра развіта — у XVIII стагоддзі, калі ўся шляхта і нават буйныя магнаты наваталі Радзівілаў не ўяўлялі свайго жыцця без такой "размовы на музычнай мове". Таму правядзенне Абласнога метадычнага семінара, прысвечанага ігры ў ансамблі, не магло не выклікаць цікавасць. Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў ладзіць такія мерапрыемствы штогод. Сёлетні семінар — "Развіццё ансамблевых форм у інструментальным выканальніцтве. Традыцыі і наватарства" — быў асабліва разгорнутым і прайшоў пры падтрымцы Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінаблвыканкама. Што ж хавалася за шматгадовай тэматыкай, заяўленай у назве семінара? Якія праблемы, што тычацца падрыхтоўкі музыкантаў розных узроўняў, там разглядаліся?

Практыка ёсць, а дзе метадыка?

Ужо адно тое, што кіраўніцтва каледжа праводзіць такі семінар штогод, заслугоўвае вялікай увагі і павагі. Не трэба казаць, колькі арганізацыйных і творчых намаганняў патрабуе правядзенне падобнага буйнога мерапрыемства. Сёлета на яго, мяркуючы па рэгістрацыі ўдзельнікаў, з'ехалі 74 выкладчыкі з навучальных устаноў Міншчыны. Праўда, пасля перапынку зала значна парадзела. Але гэта пытанне не да арганізатараў, а да саміх удзельнікаў: наколькі іх сапраўды цікавіць сама падзея, а не проста прыезд у сталіцу, Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце

на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на kultura@tut.by,

тэлефануйце

ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркуйце

на facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby, twitter.com/kultura_by!

Таксама нагадваем пра працяг

падпісной кампаніі

на I паўгоддзе 2014 года!

Індэксы газеты "Культура" — 63875 (індывідуальны) і 638752 (ведамасны).

Паспешайцеся на пошту!

дзе можна знайсці шмат іншых варыянтаў, як лепей правесці час.

Што ж да арганізатараў, дык яны паклапаціліся пра многае. У фэе працавала “выязная музычная крама”: прыватныя нотавыдаўцы (нагадаем, дзяржаўнага нотнага выдавецтва ў Беларусі не існуе) прапаноўвалі шматлікія зборнікі для розных інструментаў, кампакт-дыскі. Сярод “гандляроў” былі і... кампазітары, якія паралельна з творчай дзейнасцю займаюцца папулярызаваннем музыкі сваіх калег: мінчанін Аляксандр Будзько, вядомы дзіцячым мюзіклам “Пітар Пэн” у нашым Вялікім тэатры, Уладзімір Грушэўскі з Баранавічаў — баяніст паводле першай адукацыі, які часта робіць пералажэнні беларускай класікі для свайго інструмента і ансам-

Мікра-макра “фон”

Сапраўды, праграма семінара, нягледзячы на навукова і метадычна абгрунтаваныя тэмы выступленняў, якія прадугледжвалі і практычныя паказы музыкі, ператварылася, па сутнасці, у працяглы гала-канцэрт з невялікімі каментарыямі да кожнага калектыву. Лагічна складзеная паслядоўнасць нумароў дазволіла прасачыць усе прыступкі навучання і канцэртнай дзейнасці выканаўцаў на народных інструментах — ад дзіцячых музычных школ і школ мастацтваў да сярэдняй адукацыі і вышэйшай, што дае штуршок прафесійнай канцэртнай практыцы. Да гонару арганізатараў, ім удалося сабраць разам лепшыя калектывы з усіх профільных навучальных

Чалавек “ансамблевы”: а як яго стварыць?

выканаўцы на тых інструментах, ігра на якіх выкладаецца ў дадзенай навучальнай установе. Але ў музыцы няма немагчымага, заўсёды можна знайсці тых спалучэнні, што будуць успрымацца вельмі свежа і адначасова гарманічна. Далой унісоны! Хай іх заменяць перазовы-“гукані”, маленькія сольныя фразы, перадача меладыйнай лініі ў любым з галасоў ад аднаго інструмента да другога, цікавыя тэмбравыя знаходкі, новыя прыёмы гуказдабывання, на якія так багата сучасная музыка. Вядома, такі ансамбль будзе патрабаваць большага майстэрства, а не толькі ўмення механічна вытрымліваць сінхрон. Але ж — якая ніва для творчых знаходак, рэалізацыі індывідуальнасці кожнага з удзельнікаў “масоўкі”!

выкладчык. Ці, магчыма, старэйшы вучань. Нават той, хто звычайна не адрозніваецца асаблівай стараннасцю, дзеля гэтага папроста не зможа не вывучыць партыю, каб не сапсаваць сваё “дарослае” рэна-мэ перад малодшымі. Пачатковец жа будзе ўважліва слухаць саліста і ўступаць у папярэдне азначаны момант. Ён можа нават не іграць, а вымаўляць словы, слогі, пастукаваць па корпусе інструмента, выдуваць паветра ў мундштук, расцягваць мяхі баяна — што заўгодна. Але — у рытм. Гэта ж у твор могуць уводзіцца “акенцы” для імпрывізацыйных фраз. Паступова заданні ў такіх “сумесных” настаўніцка-вучнёўскіх праектах будуць ускладняцца: вучань можа іграць, працягваючы ноты — так званы бурдон, выводзіць “падгалоскі”, у тым ліку складзеныя з гам, арпеджыя і іншых не надта цікавых для дзяцей практыкаванняў. Уяўляеце, які гэта стымул для пачаткоўцаў! Замест развучвання асобных музычных элементаў, якія самі па сабе часта не ўяўляюць мастацкай каштоўнасці, — жывое музыцыраванне, прычым “на роўных” з настаўнікам. Да ўсяго, гэта яшчэ і моцны выхаваўчы момант, які будзе садзейнічаць псіхалагічнаму кантакту.

А методдыкі — няма...

бляў. Але “пакупнікі” не здагадваліся, хто стаіць па той бок прылаўка, больш гарталі ноты. Дый кампазітары не надта імкнуліся быць пазнанымі. Можна, спрацоўваў стэрэатып савецкіх часоў: аддаваць — добра, а прадаваць — дрэнна? Шкада, бо запрашэнне нотавыдаўцоў не толькі да гандлю, але і да размовы магло б стаць адным з пунктаў семінара і быць карысным для абодвух бакоў.

Вельмі карыснай для прысутных была інфармацыя пра сам каледж мастацтваў, яго структурныя падраздзяленні, спецыяльнасці, якія тут можна атрымаць, прычым з тэлефонамі адказных асоб, каб можна было задаць дадатковыя пытанні.

Наладзіла кіраўніцтва каледжа і “зваротную сувязь” у рамках усяго семінара. Па заканчэнні мерапрыемства на выхадзе з залы ўсім зарэгістраваным слухачам раздавалі апытальнікі, дзе прасілі пакінуць свае ўражанні, прапановы, ацаніць узровень пачутага і ўбачанага. Асабіста мне цікава было назіраць за рэакцыяй тых, хто запяўняў гэтыя лісты. Хтосьці адразу пагаджаўся і хуценька “запаўняў анкету”. Хтосьці пачынаў вагацца, да якой ступені можна быць шчырым. Нават у мяне пыталіся некаторыя: маўляў, трэба ж, пэўна, казаць, што ўсё было выдатна, а раптам мне штосьці не зусім спадабалася? Некаторых не супакойвала нават ананімнасць апытальнікаў. Тым не менш, як паведаміла метадыст каледжа Вольга Чарнышова, раздадзены і атрыманы назад быў 51 ліст. І многія адзначылі, што галоўным пажаданнем магла б стаць большая метадычная і метадалагічная скіраванасць гэтых курсаў.

установаў і Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Так, сярод удзельнікаў былі знакаміты ансамбль “Фестываль” БДПУ імя Максіма Танка на чале з Уладзімірам Бубенам, баянна-акардэонны дуэт “Misterio” Акадэміі музыкі, капэла беларускіх духавых інструментаў “Гуды” БДУКіМа. Філармонія даслала не толькі знакаміты Ансамбль салістаў пад кіраўніцтвам Ігара Іванова, які сёлета адзначыў сваё 20-годдзе, але і аднаго з лепшых, без перабольшванняў, баяністаў свету Уладзіслава Плігаўку — у дуэце з вядомым піяністам Юрыем Бліновым. Адрозна некалькі калектываў прадставілі гаспадары — каледж мастацтваў.

Адзінае, што, на жаль, псавала музычныя ўражанні, — гэта пастаяннае выкарыстанне мікрафоннай падгучкі ў зусім не вялікай па сваіх памерах зале. Кажуць, у тых умовах папроста немагчыма праводзіць акустычныя канцэрты. Але ж тады трэба неяк удасканальваць гукаўзмацняльную апаратуру і саму гукарэжысуру, імкнуцца, каб хаця б не “зашкальвала”. Да таго ж, не абавязкова ставіць мікрафон для кожнага інструмента — часам лепей здымаць гук з “агульнай прасторы”, на некаторай адлегласці ад усіх выканаўцаў. Дый ансамбль ударных, складзены з шасці барабануў, пастаўленых на авансцэну, наўрад ці патрабаваў мікрафоннай падтрымкі, ад якой ажно трэсліся крэслы ў зале.

Тым не менш, сярод самых прыемных уражанняў былі ансамбль цымбалістаў сталічнай гімназіі № 10 пад кіраўніцтвам Ларысы Янковіч — з элементамі тэатра-

лізацыі ў выкананні і зваротам да сучаснай беларускай музыкі; дуэт “Misterio” БДАМ, дзе Сяргей Бутар і Вікторыя Ждановіч не тое што ігралі — дыхалі разам, разумеючы адно аднаго без слоў, толькі праз позірк і музычныя фразы, дзе кожны працягваў думку партнёра; дуэт У.Плігаўкі і Ю.Блінова з іх недасягальнай віртуознасцю; Ансамбль І.Іванова — за філіграннага аранжыроўкі, зробленага

Неабходнымі былі б майстар-класы — не адно па назве, а рэальныя, заснаваныя на працы педагога з вучнямі, а таксама адкрытыя ўрокі, у час якіх можна было б пераняць вопыт.

з фантазіяй і густам, за ўменне салістаў агучваць ажыўляць трапяткую цішыню.

Разам і “ў нагу”?

Ды ўсё ж сярод навучальных калектываў відавочна пераважаў састарэлы падыход, уласцівы былым дзесяцігоддзям, — разглядаць ансамбль як невялікі па колькасці ўдзельнікаў гурт, дзе ўсе, як кажучы, дзьмуць у адну дуду: іграюць ва ўнісон. Менавіта такі варыянт сумеснага музыцыравання практыкуецца часцей і сярод распаўсюджаных у краіне ансамбляў выкладчыкаў музычных школ і школ мастацтваў. Зразумела, склад такіх калектываў бывае самым нечаканым, непрадказальным, незбалансаваным, бо туды ўваходзяць

Пакуль жа — на семінары гаварылася пра ўплыў на развіццё калектыву творчай асобы кіраўніка. Але ніхто, акрамя прафесара, загадчыка кафедры БДАМ Міхаіла Булы, не ўгадаў пра індывідуальнасць саміх ансамблістаў. У яго палымянай прамове з вельмі трапнымі, хаця і сціслымі, метадычнымі парадамі было шмат цікавай для “семінарыстаў” інфармацыі, вельмі слушнай была

думка пра псіхалагічную атмасферу ў ансамблі, пошукі ўзаемапараўмення паміж удзельнікамі. Падобныя кірункі, на мой погляд, і трэба развіваць пры правядзенні наступных семінараў. Ужо сёння можна было б падумаць пра іх напаўненне, таму дазволім сабе некаторыя прапановы.

На наступных семінарах вельмі прыдатнымі былі б тэорыя і метадалогія. Ніхто не каза, што яны павінны быць “сухімі”, але акцэнт трэба ставіць не толькі на канцэртную дзейнасць існуючых ансамбляў, але і на сам працэс ансамблевага музыцыравання, які можа пачынацца ўжо тады, калі вучань нават не ўмее браць ніводнай ноты на сваім інструменце. “Саліраваць” у такіх выпадках будзе, зразумела,

Пэўна, цікава было б запрасіць і прафесійнага псіхолога, які раскрыў бы настаўнікам таямніцы супрацоўніцтва ў адна- і рознаўзроставаых творчых суполках. Неабходнымі былі б майстар-класы — не адно па назве, а рэальныя, заснаваныя на працы педагога з вучнямі, а таксама адкрытыя ўрокі, у час якіх можна было б пераняць вопыт. Не пашкодзілі б і творчыя сустрэчы з кампазітарамі, якія пішуць для ансамбляў. Творцы маглі б больш дэталёва распавесці пра асаблівае інструментуўкі для калектываў рознага складу, адгукнуцца на прапановы напісаць штосьці для канкрэтнага ансамбля. Упрыгожаннем семінараў маглі б стаць прэзентацыі новых твораў, замоўленых кампазітарам раней.

Правядзенне семінараў магло б суправаджацца і выгулкам адпаведнай метадычнай літаратуры. У зборнік увайшлі б асноўныя тэзісы выступоўцаў, прапанаваныя імі практыкаванні, новыя творы беларускіх кампазітараў.

Цікава даведацца, што робіцца ў дадзеным кірунку ў іншых рэгіёнах. Можна, там таксама назапашаны багаты вопыт, якім можна падзяліцца? Калі ж не — семінар мусіць быць пашыраны да міжабласнага ці рэспубліканскага. Адным словам, давайце вырашаць праблемы не паасобку, а ўсім “ансамблем”.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Рэйтынг гэдай з internet-прасторы

Арт-канцэпцыі і “жывы” інтарэс

1. Пішу

Ужо каля дваццаці гадоў я калекцыяную карціны сучасных беларускіх мастакоў. Шэсць палотнаў са збору належаць пэндзлю творцаў з дынастыі Бархатковых, таму мая першая публікацыя ў прэсе была прысвечана спынным беларускаму жывапісу-рэалісту Антону Бархаткову. Пасля стала пісаць у Сеціва. У рускамоўнай “Вікіпедыі” мною напісаныя артыкулы пра такіх дзеячаў беларускай культуры, як Барыс Аракчэў, Алена Аладава, Віталь Цвірка, Натан Воранаў, Яўген Зайцаў, Юрый Карачун, Міхаіл Керзін, Мікалай Міхалап, Альфрэд Ісідар Ромер, а таксама пра Віцебскае мастацкае вучылішча і Музей Бялыніцкага-Бірулі.

2. Здымаю

У многіх вікі-раздзелах ёсць фота касцёлаў, цэркваў, сінагог, помнікаў з розных куткоў нашай краіны, а таксама юрэйскіх могілак — месца пахавання расстралянага насельніцтва вёскі Талька, што ў Пухавіцкім раёне, зробленыя мною пад час падарожжаў. Наогул, што да беларускай культуры і мастацтва, дык на гэтым рэсурсе інфармацыі няшмат, і ў такім кірунку яшчэ працаваць ды рэдактарам артыкулаў гэтай электроннай энцыклапедыі можа стаць кожны, адзіная ўмова — спасылацца на аўтарытэтныя крыніцы інфармацыі, што значыць — ствараць “правяральнасць” тэксту.

3. Знаёмлюся

Для папулярызавання беларускай культуры я арганізавала старонку “АртДайджэст-Мінск” у сацыяльных сетках. Там прадстаўленыя анонсы культурных падзей, фотарэпартажы з вернісажаў, календар дат, сусветны мастацкі агляд. У групе ўжо каля 2 000 падпісчыкаў. Публікую там інфармацыю ад многіх айчынных мастакоў і мастацтвазнаўцаў — “з першых вуснаў”. Папулярнасцю карыстаюцца фотарэпартажы са сталічных мерапрыемстваў, таму што многія з падпісчыкаў — актыўныя ўдзельнікі культурнага жыцця. Кантэнт старонкі складаецца з матэрыялаў з сайтаў айчынных медыя, замежных рэсурсаў і расылак музэяў ды галерэй.

4. Піяру

Яшчэ адна мая інтэрнэт-старонка — “Навіны моды”, дзе, поруч з сусветнымі падзеямі, актыўна асвятляюцца з’явы беларускай моды. Старонка — некамерцыйная, таму ўся інфармацыя пра дызайнераў, іх творчасць, адрасы праджаў, пра дэфіле і выстаўкі — свайго кшталту піяр-кампанія айчынай фэшн-індустрыі. У нас досыць “падводных камянёў”, напрыклад, некаторыя маладыя дызайнеры — удзельнікі паказаў сёлета года Тэдня моды займаюцца стварэннем хутчэй твораў мастацтва (накшталт канцэпт-караў), чым рэчаў, якія пажадае сабе набыць спажывец. Гэта адна з прыкмет таго, што мода — культурны феномен.

5. Мяркую

Сучаснае мастацтва і мода сталі невычэрпнымі тэмамі візуальнай сферы. Публіка цікавіцца найперш фарматам “гарачых навін”. Інтэрнэт жа спрыяе прасоўванню любых канцэпцый, ідэй, стратэгіі і ўплывае на фарміраванне свядомасці большасці карыстальнікаў — таму важна данесці да аўдыторыі тых каштоўнасцяў арыенціры, якія дапамогуць духоўнаму і асобаснаму развіццю. Каб паспрыць павышэнню статусу мастацтва і з’яў айчынай культуры, я і стварыла свае інтэрнэт-старонкі. Яны не крытыкуюць, а толькі прадастаўляюць магчымае дзяліцца навінамі і даведацца пра нешта цікавае.

Таццяна МАРКІНА, калекцыянер

Як выкарыстоўваць Сеціва, каб развівацца самастойна і прыцягваць да гэтага ўсіх жадаючых, распавяла беларуская бізнэс-лэдзі — прыхільніца мастацтва ў самых розных яго праявах.

У Палацы мастацтваў паглядзеў выстаўку "Беларускаму плакату — 100 гадоў". Паглядзеў і трошкі збянтэжыўся: чаму сто гадоў? Таму што выдатны жывапісец Фердынанд Рушчыц у верасні 1913-га зрабіў рэкламны плакат да "Першай краёвай выстаўкі хатняга вырабу і народнага штуркства ў Вільні"? Пры тым, што мастак ніколі сур'ёзна не займаўся плакатам, а жывапіс, графіка і сцэнаграфія былі для яго галоўнай справай. Зразумела, што дата "1913" вельмі добра кладзецца на наш 2013 год, але ўсё высакароднае імкненне арганізатараў экспазіцыі трошкі, як кажучы, прыцягнута за вушы. Бо далей — безупынных "белых плям": дзе, напрыклад, плакаты часоў супрэматызму? Тых жа Лісіцкага ці Суэціна? Дзе плакаты 1920 — 1930-х (ці тады зусім не было беларускіх твораў)? Дзе бліскучыя беларускія савецкія плакаты і плакаты-лістоўкі эпохі Вялікай Айчыннай? Калі пастарацца, можна было б іх знайсці ў фондах іншых музеяў ці зрабіць фотакопіі, як атрымалася з плакатам Ф.Рушчыца. Між іншым, выдатны мастак Леў Бакст, выхадзец з Гродна, свой першы рэкламны плакат зрабіў ажно ў 1899 годзе!

Дыялектыка рукачыннага

Такім чынам, практычна ўся гісторыя плакатнага мастацтва Беларусі на выстаўцы пачынаецца з пасляваеннага перыяду і праходзіць праз усе буйныя сацыяльна-эканамічныя, палітычныя і культурныя пачынанні дзяржавы, уключаючы і дзень сённяшні. І тут арганізатары экспазіцыі сапраўды пастараліся: творы літаральна ўсіх плакатных жанраў і стыляў пісьменна, адпаведна гістарычным перыядам жыцця краіны, размешчаны ў дзвюх залах Палаца. Сярод іх шмат высокапрафесійных твораў, асабліва тых, што былі створаны ў час культурнага Адраджэння і ў апошнія два дзесяцігоддзі — у незалежнай Беларусі.

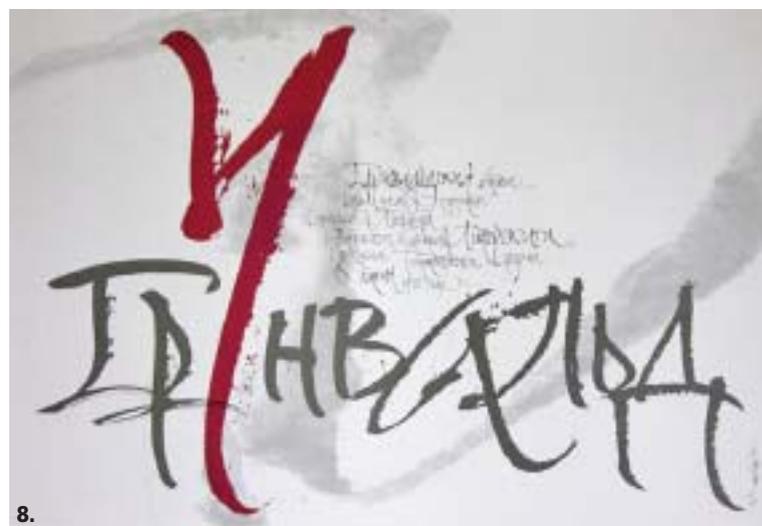
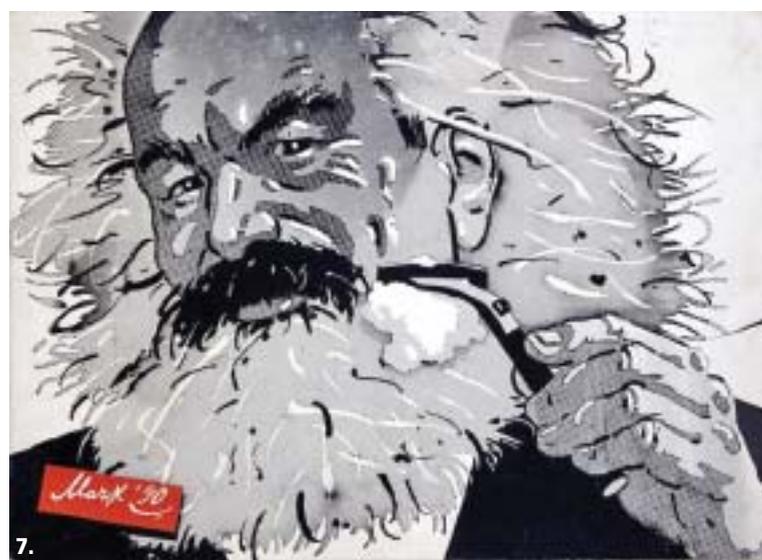
Што да плаката пасляваеннага і плаката 60-80-х гадоў, то тут — асобная гаворка. Для адных глядачоў, асабліва старэйшага пакалення, гэныя творы нававаюць настальгію па малодасці, калі нас гарача заклікалі ісці на выбары ў Вярхоўныя саветы СССР і БССР, калі Ленін быў яшчэ "живее всех живых", калі кампартыя была "розумам, гонарам і сумленнем нашай эпохі", калі савецкія людзі гераічна змагаліся за мір і дружбу народаў, за высокія ўраджай кукурузы, калі выступалі супраць п'янства ды раскрадальнікаў сацыялістычнай маёмасці і г.д. У іншых, асабліва ў моладзі, — такія творы выклікаюць нейкае недаўменне, у лепшым выпадку — здзіўленне: няўжо так было? Было! У тыя часы плакат сярод усіх відаў выяўленчага мастацтва, мабыць, быў самай дзейснай і магутнай зброяй агітацыі і прапаганды савецкага ладу жыцця, бо атачаў людзей літаральна з усіх бакоў і валодаў такой жанравай спецыфікай і такімі адмысловымі пластычнымі сродкамі, якія адразу аказваліся зразумелымі кожнаму чалавеку любога ўзросту. Я далёкі ад думкі папракаць аўтараў такіх твораў у канфармізме, вядома, што плакат — гэта твор, які звычайна рабіўся на заказ. Аўтары ж таго па-

калення былі высокапрафесійнымі майстрамі і людзьмі, якія гарача верылі ў тое, што прапаведвалі: Яфім Тарас (а не Яўген Тарас, як значыцца на этыкетках да работ), М.Гуціеў, У.Жук, Л.Замах, Т.Ігнаценка... Я ўжо не кажу пра тую вялікую ідэалагічную ролю, якую адыграла ў свой час выдавецтва Саюза мастакоў БССР "Агітплакат", дзе працавалі літаральна ўсе плакатысты краіны.

Хочацца адзначыць плакаты, створаныя ў перыяд 1980 — 1990-х гадоў, калі, мабыць, упершыню ў краіне пачала прачынацца нацыянальная самасвядомасць, калі народ беларускі зразумеў, што у яго ёсць свая вялікая гісторыя, свае вялікія продкі, свая вялікая культура. І ў гэтых адносінах шмат чаго зрабілі такія плакатысты, як У.Крукоўскі, У.Васюк, А.Кітаева, Л.Кальмаева, П.Гонта, С.Саркісаў, Р.Найдзен... Канешне, зусім новыя формы прыняў і беларускі кінаплакат, і тэатральны, і рэкламны — тут таксама ёсць чым ганарыцца: дастаткова паглядзець творы Міхала Анемпадыстава, Аляксандры Галенка, таго ж Уладзіміра Васюка ці Яны Герасімовіч...

Канешне, плакаты сённяшняга дня — зусім іншыя, чым былі нават 30 гадоў таму. Новыя тэхнікі друку, новыя тэхналогіі, зусім іншы аўтарскі погляд на свет, на ідэалогію, на грамадства, на філасофію жыцця, калі мяжа паміж плакатам і рэкламай стала амаль нябачнай — усё гэта вельмі моцна паўплывала на плакатнае мастацтва ды графічны дызайн. Дастаткова паглядзець на творы Д.Сурскага, У.Цэспера, Ю.Тарзева, Г.Мацура, У.Цярэнцьева, І.Лукінскага, А.Баранова, Г.Лазарчык і іншых таленавітых мастакоў сучаснасці, каб зразумець, што ў мастацтва плаката прыйшоў новы час — час інтэлектуальных і дзіўных метафар, алегорый, сімвалаў, час нейкай спецыфічна-плакатнай інфарматыўнай філасофіі, якую можна адразу і не спасцігнуць, бо

Экспазіцыя: дык колькі ж гадоў беларускаму плакату?

патрабуюцца гэныя намаганні розуму. Плакат XXI стагоддзя — гэта асэнсаваны вынік бурнага дынамічнага жыцця краіны і свету, і таму патрабуюцца новыя вобразна-пластычныя ідэі — арыгінальныя, свежыя, выразныя, экспрэсіўныя і ў той жа час лёгкія для ўспрымання глядачом. Простыя плакатныя "агіткі" і пафасныя заклікі з кімсьці ці з чымсьці змагацца або нешта любіць ужо мала спрацоўваюць...

Калі я пакінуў выстаўку, зноў падумаў: дык усё ж колькі гадоў нашаму плакату? Дзе тая кропка адліку? Адкуль аб'ектыўна трэба весці нашу плакатную гісторыю? Лічачы па сённяшняй прадстаўленай экспазіцыі, плакату — за 60 гадоў. Урэшце, думаю, што не вельмі важна шукаць тут дакладную дату і звязваць яе абавязкова з нейкім круглым юбілеем. Хто мне, напрыклад, скажа, колькі гадоў беларускаму жывапісу, графіцы ці скульптуры?

І яшчэ. Век плаката рукатворнага паступова адыходзіць. На змену яму прыйшлі камп'ютарныя тэхналогіі, якія, на жаль, не заўсёды "намацаваюць" жывы пульс аўтарскага асэнсавання гісторыі і сённяшняй рэчаіснасці...

Барыс КРЭПАК

На рэпрадукцыях:

1. Л.Кальмаева. "Беларускі лён". 1980 г.
2. Ю.Тарзеў, У.Цярэнцьеў. Афіша да спектакля "Маэстра". 2005 г.
3. С.Саркісаў. "Вяртанне рускага авангарда". 2013 г.
4. Ф.Рушчыц. "Першая краёвая выстаўка хатняга вырабу і народнага штуркства ў Вільні. Верасень 1913 г."
5. А.Отчык. "Спадчына кургану не павінна знікнуць". 1986 г.
6. Г.Мельнікава. "Стагоддзе беларускага плаката". 2013 г.
7. У.Цэслер, С.Войчанка. "Маркс". 1990 г.
8. Г.Мацур. "Грунвальд". 2013 г.

Імя Зіновія Гарбаўца амаль што нічога не гаворыць сучаснаму аматару выяўленчага мастацтва. Толькі ў некаторых даследчыкаў беларускай графікі 1920-х гадоў (І.Фурман, В.Шматаў, А.Падліпскі, М.Цыбульскі) можна знайсці штосьці пра гэтага таленавітага майстра, аднаго са стваральнікаў беларускай абразной гравюры — ксілаграфіі (дрэварыта). І ў гэтым ён з'яўляўся годным нашчадкам Ф.Скарыны, П.Мсціслаўца, Ф.Ангілейкі, у выданнях якіх выкарыстоўвалася прыкладна такая ж гравёрная тэхніка. Думаю, што Гарбаўца можна смела паставіць у адзін шэраг з такімі цікавымі мастакамі-графікамі, яго сучаснікамі, як Я.Мінін і С.Юдовін, а як выдатнага майстра нацыянальнага экслібрыса — з П.Гуткоўскім, А.Тычынам, Г.Змудзінскім. Урэшце, і пра гэтых творцаў сёння, на вялікі жаль, мала хто ведае, уключаючы і творчую

Зіновій Гарбавец і яго віцебская "сямігодка"

Маэстра абразной гравюры

Пра дзяцінства і юнацтва Зіновія Гарбаўца я нічога не ведаю. Так, ён нарадзіўся 17 мая 1897 года ва Украіне, у г.Звянігародка Кіеўскай губерні (цяпер — Чаркаская вобласць). Гэта недалёка ад вёскі Марынцы, дзе нарадзіўся Тарас Шаўчэнка. Бацькі будучага мастака былі рабочыя, хутчэй за ўсё — цукровага завода. Там, у павеце, дзе працякала маляўнічая рака з немалюнічай назвай Гнілая Цікіч, такіх заводаў было ажно шэсць.

Магчыма, Зіновій вучыўся ў мужчынскім двухкласным вучылішчы, пасля пераехаў у Чарнігаў, дзе працягнуў вучобу ўжо ў Чарнігаўскім рэальным вучылішчы. Там жа некаторы час займаўся ў народнай студыі выяўленчага мастацтва (а не ў мастацкім вучылішчы, як пішуць амаль усе пра Гарбаўца, бо такога вучылішча ў Чарнігаве тады наогул не існавала). У каго ён мог браць першыя ўрокі рысавання — таксама невядома. Магу дапусціць, што — у Фёдара Чыркі, жывапісца і рысавальчыка, аўтара шэрагу гістарычных і жанравых карцін. З 1915-га гэты мастак пастаянна жывіў у Чарнігаве і з мясцовай адоранай моладзю меў цесныя творчыя стасункі. Цікава, што яшчэ ў пачатку 1880-х гадоў ён пазіраваў самому Мікалаю Ярашэнку, класіку-перасоўніку, для яго "народовольчэскай" карціны "Студэнт", якая стала знакамітай.

Пасля студыі Гарбавец нейкі час выкладаў маляванне ў чарнігаўскай сярэдняй школе, а потым, у 1919-м, нечаканна вярнуўся дадому ў Звянігародку — мабыць, штосьці было звязана з сямейнымі справамі. Пару гадоў працаваў тут у дзіцячым доме — вучыў сіроцкіх дзетак рысаваць і разумець цудоўнае.

Як ён трапіў на Беларусь, для мяне застаецца загадкай. Вядомы віцебскі краязнаўца Аркадзь Падліпскі, напрыклад, лічыць, што Гарбавец апынуўся ў нашай краіне выпадкова: "Яго прывабіла педагогічная дзейнасць у паліграфічнай школе Мінскага паліграфічнага камбіната".

Але якім чынам ён у 1923-м "выйшаў на Мінск", хто яго падтурхнуў на гэтае падарожжа з Украіны на Беларусь, і з якім пачатковым творчым багажом уступіў на беларускую зямлю, сказаць цяжка. Што ён рабіў і дзе дакладна працаваў цэлы год у Мінску, таксама — "белая пляма". Магчыма, працаваў у беларускім аддзеле Дзяржаўнага выдавецтва РСФСР, створанага ў нашай сталіцы ў лістападзе 1920-га? Мемуараў мастак не пакінуў, хаця і пражыў доўгае жыццё, пакінуўшы свет у 1987 годзе ў Маскве. Канешне, у свой час я мог бы распытаць пра Гарбаўца тых, хто яго асабіста ведаў у 1920-я гады, — Заіра Ісакавіча Азгура, напрыклад, ці Анатоля Мікалаевіча Тычыну і Андрэя Ануфрыевіча Бембеля, але тады пра Гарбаўца я сам нічога не чуў і такога пытання ў мяне, зразумела, не ўзнікала.

Вядома іншае. У канцы 1923-га Гарбавец ужо ў Віцебску. Гэта і не дзіўна: Віцебск у той час у краіне быў цэнтрам новага мастацка-педагогічнага руху. Пасля кардынальнай рэарганізацыі "лявацкага" Мастацка-практычнага інстытута ў Беларускі мастацкі тэхнікум і ад'езду Малевіча і ягоных паплечнікаў з Віцебска, у горадзе на Дзвіне пачалася буйная перабудова ў духу акадэмічна-рэалістычнага мастацтва, "зразумелага народу і зразуметага народам".

Першыя адэпты гэтай перабудовы былі выхавальнікі пецярбургскай Акадэміі мастацтваў, педагогі мастацкай школы ў Веліжы (тады яшчэ — Віцебская губерня) Міхаіл Керзін, Валянцін Волкаў, Міхаіл Эндэ і Марыя Лебедзева. Менавіта гэтая чацвёрка і была запрошана ў Віцебск з Веліжа для арганізацыі новай навучальнай установы — тэхнікума, які праіснаваў аж да пачатку Вялікай Айчыннай вайны як кузня кадраў беларускага савецкага прафесійнага выяўленчага мастацтва. Але пра гэта было падрабязна напісана ў папярэдніх нумарах "К" у матэрыяле "Эпоха ВМТ".

З.Гарбавец. "Дзяўчына з кнігай". 1927 г.

З.Гарбавец. "Віцебск". 1926 г.

Словам, праз год, у лістападзе 1924-га, Гарбавец атрымаў у тэхнікуме пасаду выкладчыка рысавання. Здавалася, усё ішло добра. Яго першыя вучні, скажам, З.Азгур, М.Гусеў, Р.Семашкевіч, В.Дзежыц, А.Бембель, М.Пашкевіч, радавалі сваёй мэтанакіраванасцю і прагай да ведаў. Ды і ніякіх канфліктных праблем з калегамі-педагогамі ў Гарбаўца не было. Аднак праз год дырэктар Міхаіл Керзін выклікаў Гарбаўца "на гутарку" і паведаміў яму пра

тое, што ўрокі рысавання ў тэхнікуме адмяняюцца і з новага навучальнага года пасада Гарбаўца ліквідуецца. Словам, проста-такі трэба звальняцца і сыходзіць у нікуды.

Спачатку Гарбавец не пагадзіўся з такім рашэннем і звярнуўся са скаргаў у аддзел працы выканкама Віцебскага акружнага Савета рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў, а пазней, у снежні 1925-га, — у Віцебскі акружны суд. Пісаў і ў іншыя інстанцыі. Але ўсё да-

рэмна. І каб зарабіць на кавалак хлеба, ён уладкаваўся простым настаўнікам у школе, а потым перайшоў у мясцовы педагогічны тэхнікум, дзе вёў рысунак. Праўда, у 1928-м, калі пры Мастацкім тэхнікуме былі адкрыты курсы малявання для рабочых і чырвонаармейцаў, Гарбаўца ўзялі на пасаду кіраўніка гэтых курсаў, дзе займалася больш за паўсотні маладых людзей. Але Гарбавец тут затрымаўся ненадоўга: праз год ён з'ехаў у Маскву, і, як аказалася, болей у Беларусь не вяртаўся.

Але, як бы там ні было, у Віцебску Гарбаўца добра ведалі ўсе, хто меў дачыненне да мастацтва. Яго імя трывала і моцна замацавалася ўжо ў сярэдзіне 1920-х. Так, у 1927-м тыражом 75 асобнікаў у мясцовым выдавецтве "Камінтэрн" выйшла ў свет 44-х старонкавая кніга "З.И. Горбовец. Гравюры на дереве" (з дзясці гравюр) з прадмовай Усевалада Воінава і тэкстам Івана Фурмана. На сённяшні дзень захавалася некалькі асобнікаў, адзін з якіх — з аўтографам мастака на пярэднім форзацы: "Глубокоуважаемому Дмитрию Ермолаичу Блохину от автора гравюр Зиновия Горбовца. 12 августа 1929 г. Москва". Дарэчы, гэтае выданне да сённяшняга дня з'яўляецца ці не адзіным у нашай краіне альбомам абразных гравюр, створаных адным майстрам.

У тым жа 1927 годзе ў лістападзе Гарбавец прыняў удзел у выстаўцы "Гравюра СССР за 10 гадоў", якая пасляхова прайшла ў маскоўскім Музеі прыгожых мастацтваў на Валхонцы, 12. У экспазіцыі побач з ксілаграфіямі Гарбаўца сцены ўпрыгожвалі творы ягоных калегаў з Беларусі — С.Юдовіна і М.Аксельрода, а таксама А.Лентулава, А.Шаўчэнка, Я.Лансарэ, Р.Гідоні, Р.Фалька, П.Паўлінава, Г.Астравумавай-Лебедзевай, В.Чакрыгіна, А.Ганчарова, П.Шылінгоўскага. Кампанія вельмі някепская: па сутнасці, лепшыя савецкія творцы таго часу, у тым ліку і жывапісцы, для якіх мастацтва графікі было не проста руціннай работай, а "ладам жыцця". А для Гарбаўца — перш за ўсё. Асабліва — у партрэтнай гравюры і экслібрысе. Скажу без перабольшання: у 1920-я Віцебск нароўні з Ленінградом і Масквой стаў адным з цэнтраў развіцця мастацтва савецкай ксілаграфіі, і ў гэтую "палітру" сваю ноту ўнёс і Зіновій Гарбавец.

У 1926 годзе вядомы краязнаўца Мікалаі Каспяровіч прывёў Гарбаўца ў Віцебскае акружнае таварыства краязнаўства, каб той прыняў удзел у выхадзе ў свет унікальнага выдання — кнігі нямецкага мастацтвазнаўцы Альберта Іпеля "Беларускае мастацтва". Таго самага Іпеля, які, пабачыўшы стары разны іканастас Слуцкай Юр'еўскай царквы, назваў яго "сапраўдным вянкам мастацтва, красой беларускіх цэркваў". Дык вось, Гарбавец пераклаў кнігу на рускую мову, а Каспяровіч з рускай мовы — на беларускую. Гэтая кніга стала адным з першых выданняў пра беларускае мастацтва, аформленая Гарбаўцом малюнкамі для вокладкі і тытульнага аркуша. Мастак таксама ўпрыгожваў графічнымі кампазіцыямі два выпускі краязнаўчага зборніка "Віцебшчына"...

Барыс КРЭПАК

Працяг гісторыі — у наступных нумарах.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
 - Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
 - Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
 - Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
 - Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:**
- "Слуцкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.
 - Выстаўка трох партрэтаў "Сыны Беларусі" — да 16 снежня.
 - Выстаўка "Перасячэнні і пераемнасць у Маене" — да 6 студзеня.
 - Выстаўка "Таямніца ночы" (да 85-годдзя з дня нараджэння Гаўрылы Вашчанкі) — да 13 студзеня 2014 г.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВОЙ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыя: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 14 — "Мядзведзь" С.Картэса.
- "Рыга, або Пірацкі трохкутнік" Г.Даніэці.
- 14 — "Турандот" Дж.Пучыні.
- 15 — "Дырэктар тэатра" В.А.Моцарта.
- "Спачатку музыка, потым словы" А.Сальеры.
- 15 — "Гала-канцэрт зорак сусветнай оперы".
- 17 — "Дон-Кіхот" Л.Мінкуса.
- 17 — "Вечар старадаўняга раманса ў камернай зале".

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
 - "Водбліскі ваеннай славы".
 - "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."
- Выстаўкі:**
- "На роднай ніве".
 - "Экспануецца ўпершыню" (з паступленняў 2012 — 2013 г.).
 - "Белая Русь і яе суседзі" (са збору Расійскага этнаграфічнага музея).
 - Выстаўка "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
 - Выстаўка "Скарбы Украіны" — да 23 лютага 2014 г.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Дзіва пад мікраскопам".

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ
БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
■ Пастаянная экспазіцыя.

- "Дажынкi-2013".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81,
5 31 96, 2 06 02

- Палацавы ансамбль:
- Выстаўка твораў тэатральных мастакоў "Сцэнаграфія ў маштабе 1:25" — да 20 снежня.
- Інфармацыйна-касаваы цэнтр:

■ Фотавыстаўка Вітала Раковіча "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай" — да 31 студзеня 2014 г.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"MIP"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій "Свет стары — свет новы".
- Выстаўка "Мірскі замак як брэнд" — да 15 снежня.
- "Высакародны шык будуараў" — да 20 студзеня 2014 г.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

/ УВАГА! /
ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

Выстаўкі:

- "Мастак, ты з душы маёй фарбы вазмі..." (да 95-годдзя першага выдання пэзмы "Сымон-музыка").

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
- Інтэрактыўная гульня "У пошуках папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з

элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!".

- Выстаўка "Я вам прынёс напеў зямлі бацькоўскай...", прысвечаная Яну Райнісу (з фондаў Аб'яднання мемарыяльных музеяў).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- "Партызанскі лагер" — да 31 снежня.
- Мастацкая выстаўка "Мінск — ведаць, памятаць, ганарыцца" (да Дня горада Мінска).
- Выстаўка "Беларусь. Салдаты Перамогі" — да 31 студзеня 2014 г.

/ УВАГА! /
ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Фотавыстаўка Мікалая Лапедзіка "Мой родны Мінск, мой лёс, мая надзея" — да 31 снежня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- Выстаўка калекцыі Джорджыя Форні "Made in Italy" — да 15 снежня.
- Выстаўка жывапісу "Я памятаю. Я ганаруся!" — да 12 студзеня 2014 г.
- Выстаўка "Вызвалены Гомель і гамельчане" — да 12 студзеня 2014 г.
- "Венгерская рапсодыя. Мастакі Сольнака" — да 22 снежня.
- Выставачны праект "Новае ў археалогіі Гомельшчыны" — да 31 студзеня 2014 г.
- Выставачны праект "R+Я".
- "Люблю мой край, старонку гэта..." (памяці мастакоў Беларусі В.К. Цвіркi і В.П. Кароткага) — да 22 снежня.

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Выдатнае і вечнае" (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- "Класікі беларускага мастацтва".

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- "Свет звярнуў Гомельшчыны".

Выстаўкі:

- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Пакліканьня" (вобразы святых у мастацтве).
- "Цуд у Віфлеемскай ноч" (з гісторыі беларускай батлейкі).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- Выстаўка "Пераможная восень 1943 г."
- На тэрыторыі праце пнеўматычны цір.
- "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

Экспазіцыя "Прырода
Лідчыны".

Выстаўкі:

- "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."
- "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
- Выстаўка адной карціны "Партызаны".
- "Прывітанне, ранейшая Ліда!"
- "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Трыенале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва — да 15 снежня.
- Мастацкая выстаўка "Да 100-годдзя беларускага плаката" — да 15 снежня.
- Персанальная мастацкая выстаўка Галіны Пятроўны Крываблочкай — да 15 снежня.

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Фотапраект Вольгі Бубіч "20 жанчын" — да 28 снежня.
- Выстаўка стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў спецыяльнага Фонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі — да 19 студзеня 2014 г.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выданае
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя:
Дзмітрый ФІЛІПОВІЧ
(адказны сакратар)

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН

Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела
фоталіюстрацый —
Юрый ІВАНОВ

Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23

Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41

Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2013.
Індэкс 63875, 638752
Кошт 4500 рублёў.

Наклад 6 811
Падпісана ў друк
13.12.2013 у 16.00
Замова 5438

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

QR-код:

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 14 — "Мядзведзь" С.Картэса.
- "Рыга, або Пірацкі трохкутнік" Г.Даніэці.
- 14 — "Турандот" Дж.Пучыні.
- 15 — "Дырэктар тэатра" В.А.Моцарта.
- "Спачатку музыка, потым словы" А.Сальеры.
- 15 — "Гала-канцэрт зорак сусветнай оперы".
- 17 — "Дон-Кіхот" Л.Мінкуса.
- 17 — "Вечар старадаўняга раманса ў камернай зале".

- 18 — "Трыстан і Ізольда" Р.Вагнера.
- "Шапэніяна".
- 19 — "Кармэн" Ж.Бізе.
- 20, 21 — "Рамэа і Джульета" С.Пракоф'ева.
- 21 — "Тэнар супраць басоў".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ
ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 227 60 81.

- 14 — "Паўлінка" Янкi Купалы.
- 15 — "Людзі на балоце" І.Мележа.
- 19, 20 — "Не мой" А.Адамовіча.
- 21 — "Вячэра з прыдуркам" Ф.Вэбера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- 14 — "Адамавы жарты" С.Навуменка.
- 15 — "Раскіданае гняздо" Янкi Купалы.
- 17, 20 — "Тры Жызэлі" А.Курэйчыка.
- 18 — "Белы анёл з чорнымі крыламі" Д.Балыкі.
- 19 — "Ціхі шоргат зыходзячых крокаў" Д.Багаслаўскага.
- 21 — "Адвечная песня" Янкi Купалы.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР